Է· ՏԱՐԻ 1935 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՄԱՐԳԱՅ 4382 — Հ. Տ. 28 ՅՈՒՆԻՍ 1890 — Ն. Տ. 10 ՅՈՒԼԻՍ 1890 — ՀԻՃՐ. 24 ԶԻԼԳԱՏԷ 1307 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آروه‌لك

غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ հասցէով [illegible] տարին	160
» » [illegible] » »	80
» » [illegible] » »	40
Գաւառաց » [illegible] » »	200
» » [illegible] » »	100
Օտար երկիրներն տարեկան ֆրանք	56
» » վեցամեայ »	28

Դուրս զրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Գովազդութեանս զրկուած նամակ կամ դրութիւն չեն լսուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 ՅՈՒՆԻՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓՈՓՈԽՈՒՄ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ԵՒ ՏԻԳՐԱՆ ՓԱՇԱ

Գահիրէէ կ'լսմանք թէ Բարձր. Խտիվը, Նախարարապետ Վսեմ. Բիազ փաշա և համօրէն եգիպտական դաշնի՝ յատկապէս շնորհակալութիւն յայտնած են Վսեմ. Տիգրան փաշային՝ արտաքին գործոց խորհրդականին, Եգիպտոսի պարտուց փոփոխման բանակցութիւններն ամենայն յաջողութեամբ ի գլուխ հանելուն համար ի Փարիզ և ի Լոնտոն։

Կը յիշուի թէ Վսեմ. Տիգրան փաշա, Եգիպտոսի ելեւմտից անգլիացի խորհրդական Պ. Փալմէրի հետ, մի քանի ամիսէ ի վեր յեւրոպա կը գտնուի, ելմտական կարգադրութեան մը համար յորմէ Եգիպտոսի գանձը տարեկան 200,000 անգլ. ոսկւոյ չափ շահ մը կ'ընէ։

Նախորդ Խտիվին և իւր ժամանակի վարչութեան չափազանցութիւնը գրական ծանր բեռ մը դրած են Եգիպտացի ժողովրդեան վրայ։ Եգիպտական գանձուն հասութից կարեւորագոյն և լաւագոյն մասը պարտուց տոկոսին ու գլխավճարին յատկացեալ է։ Ֆէլլահը չարաչար կ'աշխատի, եւ իւր վաստակոց լաւագոյն մասը կ'առնուի օտար պահանջատէրերը գոհացնելու։ Եգիպտոսի պէս աննման բարերերութեամբ օրհնեալ և օժտեալ երկիր մ'եւեթ կրնար ցայս վայր տակալ ելմտական այն յոռի մատակարարութեան։ Եգիպտոս իւր ըստ մեծի մասին ամուլ պարտքերէն ո՛չ մին ուրացաւ։ Եւրոպեան երկրի մը բարեխղճութեամբ շարունակեց տոկոս և գլխամաս վճարել։ Վերջին տարիներու դէպքերն եթէ զինք պահ մը մտանկութեան անդունդն եղրը բերին, միւս կողմէ այն զօրաւոր ցնցումնք բարեկարգութեան ճամբու մէջ մղուցին զինք։ Եթէ արտաքին ազդեցութիւնք նպաստեցին, ներքին ոյժերը չպակսեցան այս ուղղութեամբ։ Բարձր. Նուպար փաշայի մեծած դատական և վարչական գանազան բարեկարգութիւնք միշտ պիտի յիշուին իբրեւ սկզբնապատճառ Եգիպտոսի ներքին բարենորոգման։ Բանի որ երկիրն հանդարտութիւն գտաւ, հանրային վստահութիւնը վերահաստատեցաւ, և յոռի վարչութեան աղետալի հետեւանաց վերջ մը տրուեցաւ, Եգիպտոսի միջազգային վարկն ալ զգայապէս բարւոքեցաւ։

Եգիպտոսի ելմտական վարկին բարւոքման շնորհիւ կարելի էր զեղչել պարտուց տոկոսներն։ Այն արժէտեարց որք տոկոսի զեղչ չընդունին՝ կարելի էր եւս տալ իրենց դրամը՝ զեղչեալ տոկոսով նոր փոխառութիւն մը ի հրապարակ հանելով։

Թղթի վրայ գործը թէեւ շատ պարզ կ'երեւի, բայց գործնականի մէջ այնքան պարզ չէր։

Նեղոսի հովտին մէջ Անգլիացւոց ներկայութիւնը փուչ եղած է Ֆրանսայի աչքին։ Իրաւ է որ Անգլիացիք մշտապէս յԵգիպտոս մնալու յատակութիւն չունին։ Բայց ո՛րչափ չուտ եկնին՝ այնքան գոհ պիտի մնայ Ֆրանսա։ Նոյն պատճառաւ, Ֆրանսա յօժարակամ չընդունիր Եգիպտական բարեկարգութեան այնպիսի մնօրինութիւններ որք անգլիական դրօշի կրեն։ Ֆրանսացիք ի սկզբան ձայն չէին հաներ այնքան, զգալով թէ պակասաւոր դտնուած է իրենց քաղաքականութիւն այն օրն ուր մերժեցին Անգլիոյ հրաւէրն և անոր չընկերակցեցան ու չգործակցեցան յԵգիպտոս։ Բայց քանի ժամանակ անցնի, այս գիւանագիտական սխալը կը մոռնան Ֆրանսացիք, և Անգլիան ալ, անգլիական ազդեցութիւնն ալ Նեղոսի հովտէն տարամերժելու հետամուտ կը դտնուին։

Կարելի՞ էր ուրեմն որ Ֆրանսա դիւրաւ հաւանէր անգլիական ազդեցութեան ներքեւ ծրագրեալ սեղանաւորական գործողութեան մը, որ կոչուած է տարեկան 200 հազար ոսկի շահեցնել ֆէլլահ ժողովրդեան։

Անքան աւելի կը հակառակէր Ֆրանսա սոյն գործողութեան որքան՝ եթէ անգլիական ծրագիրը ճշդիւ գործադրուէր՝ ֆրանսական ազդեցութիւնն յեգիպտոս ծանրագոյն հարուած մը կ'ընդունէր, ջնջմամբ չատ մը պաշտօններու զրոս ի սկզբանէ անտի Ֆրանսացիներ կը վարեն, Տուէնի եւ Տայրէի Սէնիյէի հանրային պարտուց վարչութեանց մէջ։

Սուէզի ջրանցին չինութեան ժամանակները, Նափոլէոն Գ. Կայսր օրով, ֆրանսական ազդեցութիւնը դերակշիռ էր յեգիպտոս և խտիվական պալատն մէջ։ Խտիվ Իսմայիլ փաշայի դրսական տագնապք եւրոպացի սեղանաւորաց աջակցութեան դիմելու հարկադրելով զինք, և միւս կողմէ Անգլիա՝ Լորտ Պիքընսֆիլտի խորհրդով՝ Սուէզի ջրանցին բաժնեթղթոց մէկ կարեւոր մասը գնելով, Եգիպտոսի մէջ անգլիական ազդեցութիւնը կռուան դտաւ։ Յանժամ սկսաւ անգլու-ֆրանսական երկեակ վարչութիւնն, որով կը վարէր երկիրն երբ ի գահ բարձրացաւ արդի Խտիվն։ Եւ թէպէտ Արապիի դէպքէն ի վեր բրիտանական ազդեցութիւնը դերակշիռ հանդիսացած լինի, Ֆրանսայի դերակշռութեան ժամանակէն ի վեր Եգիպտոսի մէջ շատ մը պաշտօններ Ֆրանսացւոց ձեռքը կը դտնուին։ Անգլիացի բարեկարգիչ այս պաշտօնները Ֆրանսացւոց ձեռքէն առնելով ընկերներու կամ Անգլիացիներու տալ կը ջանան, և Եգիպտոսի պարտուց փոփոխման ծրագրոյն մէջ այդպիսի դիտում մը նշմարելով, Փարիզի կառավարութիւնը մասնաւոր հակակրութեամբ մը կ'ընդդիմանար։

Այս քաղաքական դժուարութեան վրայ սեղանաւորական դժուարութիւնք եւս կը բարդուէին։ Ֆրանսացի սեղանաւորք իրենց դրամն Եգիպտոսի գանձուն վստահած էին շատ անապահով ժամանակներու մէջ, ամէն վտանգ աչք առնելով, և հիմակ որ՝ վտանգներն հեռացած՝ օրինաւոր շահ մը սկսած են ընել Եգիպտոսի հանրային վարկին բարձրացմամբ, կը փափաքէին որ անգլիական քաղաքականութիւնն իրենց քսակին չդպչէր, իրենց ընդունած կը լորիկ տոկոսները չզեղչէր։ Եգիպտոսի ճակատագիրը քաղաքագէտներէն մ՝ուելի սեղանաւորութեան մեծանուն իշխանաց ձեռքին մէջ է, և ֆրանսական սեղանաւորութեան այս շահասէր գանգատն անտես չէր կրնար մնալ։ Այս պատճառաւ է որ ֆրանսական նախարարութիւնները իրարու կը յաջորդէին, և Եգիպտական պարտուց փոփոխման ծրագիրը բնաւ յառաջդիմութիւն չէր ըներ։

Վսեմ. Տիգրան փաշայի արժանիքն այսմ կը կայանայ որ երբ գերադոյն ճիգ մ'ընելու համար Բարձր. Խտիվը զինք ի Փարիզ ղրկեց, աջակցութեամբ իւր ելմտական պաշտօնակցին Պ. Փալմէրի, յաջողեցաւ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նոր նախարարին Պ. Ռիպոյի ներշնչել այնպիսի հաշտ տրամադրութիւններ որք ճարտար դիւանագիտութեամբ մը արդիւնաւորեցան յօգուտ Եգիպտոսի, յօգուտ ֆէլլահ ժողովրդեան, վերջապէս ընդունելի կարգադրութիւն մը կնքելով աւելի քան քսան միլիոն անգլ. ոսկւոյ արժողութեամբ Եգիպտական կարգ մը պարտուց փոփոխման համար։

Այդ փոփոխման պայմաններն իւր ժամանակին մանրամասնօրէն ծանուցին զինք, և այս ընդհանուր տեսութեան մէջ բաւ է յիշել թէ Ֆրանսայի գերխաւոր առարկութեանց դոհացում տրուեցաւ՝ փոփոխելի չորս տեսակ Պարտքը՝ փոխանակ մէկի՝ երեք տեսակ Պարտքի վերածելով, որպէս զի Տօմէնէ և Տայրէի Սէնիէէ վարչութիւնք՝ իրենց ֆրանսացի պաշտօնեաներով՝ կանգուն մնան, և ֆրանսացի սեղանաւորաց ալ երաշխաւորութիւն տրուեցաւ թէ 5 0/0ի տեղ ընդունուած 4 0/0 տոկոսն անփոփոխ պիտի մնայ մինչեւ 15 տարի։

Վսեմ. Տիգրան փաշա թէեւ իւր պաշտօնին կարեւորագոյն մասն այսպէս գոհացուցիչ կերպիւ կատարեց և իւր կառավարութեան պաշտօնական շնորհակալաց արժանացաւ, բայց տակաւին յեգիպտոս վերադարձած չէ։ Ինչպէս յայտնիէ Աբէ-Եէլի ընթերցողաց, պարտուց փոփոխումէն խնայելի իբր 200 հազար անգլ. ոսկւոյ գործածման կերպին վրայ եւս բանակցութիւն կայ մի կողմէ Եգիպտոսի և Անգլիոյ և միւս կողմէ Ֆրանսայի միջեւ։ Այս բանակցութեան մէջ եւս գլխաւոր դերը վիճակած է Վսեմ. Տիգրան փաշային։ Եգիպտոսի կառավարութիւնը կը փափաքի խնայելի դումարին մեծագոյն մասը գործածել տարապարակ աշխատութեան ջնջման։ Տարապարհակի փորձանքէն ֆէլլահ ժողովուրդն աղատած է մէկ երկու տարիէ հետէ, բայց առաջ ձրիապէս կատարուած աշխատութիւնք քանի որ այժմ դրամով կը կատարուին, կառավարական գանձուն վրայ բեռ մը աւելցած է, զոր կը յուսացուէր հայթայթել պարտուց տոկոսին զեղչմամբ։ Ֆրանսայի ընդդիմութեան պատճառաւ, տարապարհակը թէեւ չվերահաստատեցաւ, բայց առժամանակեայ յաւելումմ մ'եղաւ կալուածատրոց վրայ, որ արդէն «ֆրանսական տուրք» անուամբ ծանօթ է ժողովրդեան, և պիտի հաւաքուի ցոչափ Ֆրանսա չհաւանի յիշեալ 200 հազար ոսկւոյն իրը 150 հազարն այս բանիս յատկացնելու։ Ֆրանսա, երկրին փարչութեան մէջ եւս քան զեւս ազդեցիկ ձայն ունենալու համար, կը պահանջէ որ խընայելի դումարն ամբողջովին յանձնուի հանրային պարտուց սնտուկին, ուր միւս Տէրութեանց հետ նաեւ Ֆրանսա պատուիրակ մ'ունի, և այս միջազգային վարչութեան տալիք որոշման համաձայն գործածուի։ Անգլիացիներն օր առաջ երկրէն հանելու համար, Ֆրանսա կ'ուզէ որ խնայեալ դումարին կարեւորագոյն մասը գործածուի Եգիպտոսի բանակը զօրացնելու, որպէս զի օտար զօրաց աջակցութեան այլեւս պէտք չմնայ։ Փարիզէ տրուած վերջին տեղեկութիւնք չատ հաւանական կը ցուցնեն սակայն թէ Վսեմ. Տիգրան փաշա յաջողի գոհացուցիչ լուծում մը ձեռք բերել նաեւ այս խնդրոյս։

Երբ օտարագիւք անգամ Վսեմ. Տիգրան փաշայի գովեստը կ'ընեն, և հաւանական կընկատեն թէ օր մը մինչև իսկ Եգիպտոսի նախարարապետութեան բարձրանայ, ազգային տեսակէտով եւս ո՞չ ապաքէն ուրախալի է Հայու մը այս փայլուն յաջողութիւն դիւանագիտական ասպարիզին մէջ։

Վսեմ. Տիգրան փաշա Ապրոյեան՝ ան հաւատաւոր Ռաոո Զէրէպիի սերունդէն է որ ապրած է ԺԷ դարուն մէջ, և Եղիազար Կաթողիկոսի պաշտպանն եղած է, որպէս կը տեղեկանանք Զամչեան Պատմութենէն։ Տիգրան փաշայի հայրն էր Ստեփան պէյ, բարձրագոյն պաշտօնեայ արտաքին գործոց նախարարութեան Եգիպտոսի։ Այս Ստեփան պէյի կալուածոց շինութեան վերակացութիւն ընելով յԵգիպտոս իւր արդիւնաւոր ասպարէզն սկսած էր հանգուցեալ Թագւոր փաշան։

Տիգրան փաշա օժտուած է եւրոպեան դերազանց կրթութեամբ, քաջահմուտ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, թուրքերէնի և արաբերէնի։ Իւր դիւանագիտական կրթութիւնն ստացած է ընդ խնամաք Բարձր. Նուպար փաշայի, որոյ լաւագոյն աւանդութեանց շարունակողն է յԵգիպտոս, և օր մը անոր տեղը բռնելու սահմանեալ կ'երեւի։ Բարձր. Խտիվէն սկսեալ բոլոր եգիպտական պաշտօնէութեան սէրն և համարումը կը վայելէ։ Հաւատարիմ է Օսմ. Տէրութեան և Խտիվական դերդաստանին, և ո՛չ նուազ կը վայելէ անգլիական կառավարութեան և ազդին համարումն ու վստահութիւնն։

Հազիւ 40 տարեկան, միջահասակ, գիրուկ, վառվռուն, ուշիմ, համակրելի մարդ մ'է Տիգրան փաշա, Եւրոպացւոյ մը քաղաքավարութեամբ և ճշմարիտ դիւանագէտի մը կենցաղագիտութեամբ տոգորեալ բարեկիրթ ընկերական մարդ։ Ասով հանդերձ՝ կատարեալ Հայ։ Պարկեշտ և արդարաբաէր մարդու համբաւը կը վայելէ Նեղոսի ափանց վրայ, յատկութիւնք որով կը դերազանցէ տեղւոյն քրիստոնեայ պաշտօնէութեան մեծամասնութիւնն։ Իւր դաղափարներով ամիրայական չէ, աւելի ազատամիտ և ժողովրդական (դեմոքրատ)է, ինչպէս կ'ակնկալուի քաղաքագէտէ մը որ անգլիական բարուց, օրինաց և հիմնարկութեանց ջերմագին սիրահարեալ մ'է։ Եւ իրօք, իրենց ազնուապետական անուններուն, տիտղոսներուն ու ձեւերուն ներքեւ, Անգլիացիք շատ աւելի ազատամիտ, շատ աւելի սահմանադրական և շատ աւելի ժողովրդական են քան եւրոպեան ուրիշ ժողովուրդներ որք ազատութիւն, սահմանադրութիւն և ժողովուրդ բառերը վայրկեան մը իրենց բերանէն վար չեն ձգեր։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

Կը յիշուի թէ Իտալեան կառավարութիւնն հրահանգ ղրկեց Զինուստանի մէջ գործող իտալացի միսիոնարներուն որպէս զի այսուհետեւ իտալացի դեսպանին և հիւպատոսներուն պաշտպանութեան դիմեն, փոխանակ ֆրանսական դեսպանին ու հիւպատոսներուն դիմելու։

Փրոփականդան այս օրերս հրահանգ ղրկեց նոյն միսիոնարներուն որ չհնազանդին Իտալեան կառավարութեան պատուէրին, քանի որ Պապը չի ճանչնար Իտալիոյ արդի կառավարութիւնը։ Արտասահման մասուլը գոհութեամբ կ'արձանագրէ Վատիկանին որոշումն։

Ասոր վրայ, Իտալեան կառավարութիւնը չնեղց իտալացի միսիոնարաց տրուած տարեկան թոշակը, «կրօնական միաբանութեանց դադարման և ջնջման» վերաբերեալ օրէնքին համաձայն։ Փրոփականդային կը մնայ փճարել Իտալեան կառավարութեան ղրկած թոշակները։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Փեթերսպուրգի ֆրանսական դեսպանատունն իրեն համար նոր ապարանք մը գտնց Նեւսկի գետափնց վրայ, 850,000 ֆր.ի փոխարէն։ Զարը զայս իմանալով, հրամայեց որ ելմտական նախարարութիւնն այս գնման վերաբերեալ պետական տուրքերէն հրաժարի, որ 50,000 ֆր.ի կը հասնէր։ Ֆրանսական դեսպանը չէր սպասեր այսպիսի զիջման մը, որ վերջին ժամուն իմաց տրուեցաւ իրեն։ Առաջին անգամն է որ ռուս կառավարութիւնն այսպիսի շնորհ մը կ'ընէ օտար դեսպանատան մը։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ տարի մի քանի պուլկար եկեղեցականներ ձերբակալուած էին Ֆերդինանտ իշխանին դեմ պուլկար եկզարքին ուղղած մը զրկելուն համար։ Այս եկեղեցականաց դատաստանն անցեալ շաբթու տեղի ունեցաւ, և դլխաւոր ամբաստանեալն, Փ. Սթանչեւ, 11 ամսոյ բանտարկութեան դատապարտեցաւ, և արդէն այսչափ ժամանակ բանտ պառկած լինելով, արձակեցաւ իւր համախոհից հետ։ Այս դատաստան բաւական տպաւորութիւն ըրաւ։

—Մեծ Սերպիա անուն ներպիական հայրենասիրական ընկերութեան նախագահ Պ. Իլիչ Պէկիրատէ Շապաց գնաց, և մեծ դումարման մը նախագահեց, յորում նորակազմ ընկերակցութեան ոյժ տրուեցաւ։ Սերպիոյ ուրիշ գաւառաց մէջ ալ երկար պաստոյտ մը պիտի ընէ նոյն սլաւասէր նպատակաւ։

ԻՏԱԼԱՑԻՔ ՕԱՒՍՏՐԻԱ

Աւստրիոյ այն ամէն քաղաքաց կողմէ ուր իտալեան տարրն առաւելակշիռ է, պատգամաւորներ դումարեցան նախընթաց շաբթուն ի Թրիէսթէ, և առ Վիեննայի կառավարութիւնն ուղղեալ հանրագիր մը ստորագրեցին, որով կը խնդրեն Թրիէսթէի մէջ համալսարանի մը հաստատումն ուր դասախօսութիւնք իտալերէն լինին։

ՈՒՂԵՒՈՐՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ այն օտարագիւք որք Ռուսիոյ մէջ կ'ուղեւորին և չին ուզեր հրեայ կարծուելով գանազան դժուարութեանց և արգելքներու մատնուիլ է իրենց հետ կրեն իրենց հրեայ չլինելն ապացուցանող վկրտութեան վկայագրեր, կամ իրենց ոչ-հրեայ դաւանութեան յայտարար ուրիշ վաւերական թուղթեր։

ՐԻԻՆԱՐՏ

Անցեալ ուրբաթ անգլ. Ռիւնարտ շոգենաւային մեծ ընկերութիւնն հայկերոյթով մը տօնեց իւր հաստատման յիսնամեակն, որովհետեւ 1840 յուլիս 4ին էր որ Ռիւնարտի Պրիթանիա անուն շոգենաւը Մէրսէյ գետէն ճամբայ ելաւ, նամակներ և ուղեւորներ տանելով ի Միացեալ Նահանգս։ Ռիւնարտ շորս շոգենաւով սկսաւ գործի, իւրաքանչիւրն 1,200 տակառաչափնոց, անուանուր հին ձեւով։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆՔ

Անցեալ շաբթուն եգիպտացի պատուիրակ Վսեմ. Տիգրան փաշայի և Պ. Փալմէրի և Պանք տը Փարի է. տէ Փէյ Պա դրամատան և գերմանական սեղանաւորական խմբակի մը միջև համաձայնութիւն գոյացաւ, որուն համեմատ Տայրէի Սէնիյէի Պարտուց

—) 38 (—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳԴԱՎ ՓԷՕՅԷ

ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՊԱՏԻՒ

—Նորէն պիտի կանչես զիս, ըսաւ Գալվա, եւ որովհետեւ ես քէն պահող չեմ, առաջին նշանդ պիտի դամ։ Այս նամակը Բիէռրոնէն է եւ կնոջդ ուղղուած է։ Բեզի կը թողում։

Սեղանին վրայ նետեց զայն եւ արհեստանոցէն դուրս ելաւ։

Նկարիչը, միայնակ մնալով, ահռելի երկմտութեան վայրկեան մը ունեցաւ։ Անշարժ, քարացած, սեղանին կը նայէր, եւ, սեղանին վրայ, նամակին։—Վերջապէս պիրկ քալուածքով մը յառաջացաւ, արձանի քալուածքով։ Նամակն առաւ, դարձեալ վարանեցաւ, զայն պատռելու շարժում մը ըրաւ։ յետոյ, յանկարծական որոշողութեամբ, բացաւ զայն եւ կարդաց...

Այդ միջոցին, Գալվա, ամբարանոցին առջեւէն անցնելով, սրահին մէջ տեսած էր Պէդրոյին նստած եւ բաց պատուհանին մօտ աշխատելու զբաղած։ Գալվա աշխուժիւ մօտեցաւ, եւ դէպի ներս ծռելով քիչ մը։

—Տիկին, ըսաւ, պատիւ ունիմ ծանուցանելու ձեզ թէ այս վայրկենիս ձեր ամուսինը կարդալու վրայ է ձեր սիրահարին վերջին նամակը... Մնաք բարո՛վ։

Եւ վանդակադռնէն դուրս ելաւ։ Վանդակադուռն իր վրայ կը գոցէր, երբ մէկը հեռուէն նշան ըրաւ որ բաց թողուի զայն։ Բիէռրոնն էր որ կայարանէն կը հասնէր։ Բարեւեցին զիրար։ Գալվա անհետացաւ փողոցի մը ծայրէն եւ Բիէռրոն ամբարանոցը մտաւ։

Պէդրոնիս, իր ստացած ահռելի լուրին հարուածին տակ, չանթահար մնացած էր։ Իմացած էր Գալվայի խօսքերը։ անոնց իմաստը չէր ըմբռներ։ Ցետոյ սոսկալի լայս մը ծագեցաւ մտքին մէջ եւ հասկցաւ։ Բիէռրոնի մէկ նամակն իր ամուսնոյն ձեռքին մէջ էր... Զարաշուք քառսին մէջ ակնարկ մը նետելով նշմարեց թէ մէկ քանի վայրկենէն ի՛նչ կըրնար եղեալ այդ նամակին ծալքերէն,—անպատուութիւն, ամօթ, մահ։—Աչերը փակեց և մէկ քանի վայրկեան ուրիշ բան չտեսաւ բայց եթէ աղամուղջ կայծականց ցոլքերով խառն։ Ցանկարծ այդ խեղացնորումէն արթնցաւ, ծառուղեաց աւազին վրայ քայլափոխելու աղմուկէ մը։ Նայուածք մը նետեց դուրսն եւ անբացատրելի սարսափով ճանչցաւ Բիէռրոնի մարքիզն որ պարտէզին մէջէն կ'անցնէր, դէպի Ֆապրիսի արհեստանոցն երթալով։—Ոնք ելաւ, յետոյ, յանկարծ, առանց խորհրդածելու, առանց որոշ դիտաւորութեան, խելայեղութեամբ վարեալ երկու մարդոց միջեւ մտալուտ կրուոյ մը երկիւղէն, դուրս նետուեցաւ, կարն ի ձեռին, վազելով իջաւ դրանդէն եւ յախուռն ընթացքով գնաց դէպի արհեստանոցն ուր Բիէռրոն նոր ներս մտած էր։

Արհեստանոցին մուտքը փակուած էր երկու վարագոյրներով, որք իրենց միջեւ կը թողուին նեղ անդաստակ մը։ Պէդրոնիս, աշխուժիւ բանալէ յետոյ առաջին վարագոյրը, կանգ առաւ,—և մտիկ ըրաւ, որչափ որ իրեն թոյլ կուտային իր սրտին անկարգ արուխումները... Մինչեւ իսկ երկրորդ վարագոյրին բացուածքէն կրնար նշմարել ինչ որ կ'անցնէր կը դառնար արհեստանոցին մէջ։

Ցապրիս, այն պահուն ուր Բիէռրոն ներս մտած էր, կ'զբաղէր լեցնելու ատրճանակներ զրոս ճշդիւ մարքիզը նուիրած էր իրեն և որոցմով սովոր էր յաճախ վարժութիւն ընելու իր պարտիզին մէջ, պահ մը իր աշխատութենէն յոգնութիւն առնելու համար։

—Միշտ գո՞ն կ'ք այդ զէնքերէն, ըսաւ Բիէռրոն առնելով եւ դարձեալ սեղանին վրայ դնելով նկարչին լեցուցած ատրճանակը։

—Շա՛տ գոհ, ըսաւ Ցապրիս։

—Պիտի քաշէ՞ք։

—Այո։

—Իկ ուրեմն, մրցում մը ընենք, եթէ կ'ուզէք։

—Շատ սիրով։

—Այս առտու տկա՞ր էք, ի՞նչ էք... Ցոգնած դէմքդ մը ունիք։

—Այո... թերեւս... Գալվայի հետ

մէկտեղ շատ ծանր կռիւ մը ունեցանք։

—Ա՜հ... քիչ մը առաջ ասկից ելած ատենը իրեն հանդիպեցայ։

—Այդ թշուառականը մահացու ատելութիւն մըն է ուխտեր կնոջս։

—Ցայտնի կ'երեւի։

—Քիչ մը առաջ սոսկալի կերպով կը զրպարտէր զայն։

—Այդ կ'ապացուցնէ որ չար մարդ մըն է եւ ոչ ուրիշ բան։

—Վռնտեցի զինքը։

—Խօսքը մեր մէջը, շատ աղէկ ըրիք, սիրելիս։

—Եւ սակայն սիրտս խռովեց... այս բանս ձեզի պէս հնաւուրց բարեկամի մը միայն կրնամ ըսել... սիրտս խռովեց... տարակոյսներ թողուց։

—Տարակոյսնե՞ր ձեր կնոջ նման էակի մը վրայ... օ՜հ, բարեկամս, յիմարութիւն է այդ։

—Այնպէս է, շարունակեց Ցապրիս... Դուք զինքը կը ճանչնաք... և մինչեւ իսկ ինձմէ աւելի երկար ատենէ ի վեր... Ինչպէս որ ձեր պատուոյն վրայ վստահ էք, նոյնպէս ալ վստահ էք անոր պատուոյն վրայ, այնպէս չէ՞։

—Անշուշտ։

—Եւ իրաւունք ունիք... որովհետեւ ձեր և անոր պատիւն հաւասար արժէք ունին։

Եւ յանկարծ անոր աչքին մտեցնելով իր նամակը։

—Տեսէ՛ք։

Բիէռրոն ետ քաշուեցաւ, որպէս թէ ուրուական մը տեսած ըլլար։ Ցետոյ, սեղանին վրայէն առնելով ատրճանակը զոր անդ դրած էր, և հրազէնին բունը Ցապրիսի ներկայացնելով,

—Մեռցո՛ւր զիս, ըսաւ։

—Զէ՛, ըսաւ նկարիչը. դէմ ո՛չ այս կերպով։

Մէկ քանի քայլ առաւ արհեստանոցին մէջ, որպէս թէ իր մտածումը ժողվելու համար։ յետոյ մարքիզին քով դառնալով,

—Կրնա՞ք և կ'ուզէ՞ք ինձի բացատրել ձեր նամակին մէկ քանի բառերն որոց նշանակութիւնը չհասկցայ, ըսաւ... իբր արդարացում յառաջ կը բերէք անցեալն ինչ ինչ գաղտնասորհուրդ պարագայներ, ինչ ինչ ճակատագրական դժբաղդութիւններ որոց ենթարկուած էք դուք և օրիորդ տը Սառտոն... կրնա՞մ գիտնալ թէ ի՞նչ բանի ակնարկութիւն կ'ընէք։

Բիէռրոն համառօտակի պատմեց ինչ որ ատենօք պատահած էր Պէդրոնիսի և իրեն միջեւ, իրենց փոխադարձ սէրն, և թէ ի՞նչպէս տիկին տը Մոնդրոն բռնադատած էր մանկամարդ աղջիկը մերժելու մարքիզին ձեռքը։

Պահ մը մտախոհ և լուռ մնալէ յետոյ, Ցապրիս պատասխանեց։

—Օրիորդ տը Սառտոնի համար ձեր ունեցած զգացմանց պատճառաւ, կ'ենթադրեմ որ դուք ալ ինձի պէս կը փափաքիք որ այս գործը մեր երկուքին մէջ կարգադրուի առանց աղմուկի, որպէս զի աշխարհի առջեւ իրեն խնայենք անպատուութիւն մը, ուսկից կը փափաքիմ որ զերծ մնայ իմ անունս։

—Այդ մտօք ինչ որ առաջարկէք ինձի, ըսաւ Բիէռրոն, առաջուց ընդունած եմ։

—Մենամարտ մը, վկայներու սովորական ընկերութեամբը, ամէն բան պիտի յայտնէ հասարակութեան... Քիչ մը առաջ ինձի կ'առաջարկէիք ատրճանակի մրցման ելլել... կ'ընդունիմ... կարծեմ թէ երկուքս ալ հաւասար վարպետներ ենք... Մեր մէջէն ո՛վ որ շահի, պիտի ապրի։ միւսը, անձնասպան պիտի ըլլայ։

—Թող այդպէս ըլլայ, ըսաւ Բիէռրոն, որոշուեցաւ։

—Մեղնէ իւրաքանչիւրը պատուոյն վրայ խօսք կուտայ այդ պայմաններն յարգելու։

—Որոշուեցաւ, կրկնեց Բիէռրոն։

—Այժմ, ըսաւ նկարիչը, պէտք է որ զիջանիմ խնդիրք մը ուղղելու ձեզ... Գիտեմ որ ուղղութեան բոլորովին հակառակ է այս—և ինքզինքս կ'արդարացնեմ։—Աւսաիկ գործը... եթէ աղջիկս որք թողում, չեմ ուզեր որ ապրելու միջոցներէ զուրկ մնայ։—Արդ, ես բան մը չունիմ,—իրաց առեալ հարիւր հազար ֆրանք զորս իբր թերհաշիւ ստացած եմ այս պատկերներուն վրայ նիբելունգնէ,—և զոր հարկադրուած պիտի ըլլամ իրեն ետ դարձնելու եթէ աշխատութիւնս չաւարտեմ... Ակից զատ այս գումարին կրկինը պիտի վճարէ ինձի երբ պատկերները յանձնեմ իրեն... չեմ կարծեր որ չորս ամսէն առաջ կարենամ աւարտել... Ուստի կը խնդրեմ որ, եթէ ես պիտի ըլլամ մեռնողն, այս չորս ամսուան պայմանաժամը շնորհէք ինձի,—և պէտք չկայ ըսելու թէ այս պայմանադրութիւն փոխադարձ պիտի ըլլայ։

(Շարունակելի)

(Շարունակելի)

փոփոխման նոր փոխառութիւնն, 7,300,000 անգլ. ոսկի, յուլիս 6/18ին ի հրապարակ պիտի հանուի. իսկ Տոմէնի Պարտուց փոփոխման նոր փոխառութիւնն, հինգ միլիոն անգլ. ոսկի, սեպտ. ի վերջը կամ հոկտ. ին պիտի հանուի.

Վսեմ. Տիգրան փաշա և Պ. Փալմէր Լոնտոն կ'երթան, ուստիր նշանակոս պիտի վերադառնան. Ֆրանսական կառավարութեան հետ բանակցութիւնք աւարտած չեն դեռ.

Եգիպտական այս նոր փոխառութիւնք մաս առ մաս կը հանուին՝ ըստ կարի նպաստաւոր պայմաններով ընդունուելու համար հրապարակէն.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն յատուկ կոնդակաւ Աւագութեան տիրոջս շնորհած է Սուչավայի Արժ. Տ. Ղեւոնդ քահանային.

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ո—ՆԹ. Խորհրդոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

ԱՐԴԻՒՆՔ ՄՐՑՄԱՆ

Ազգային Կեդր. Վարչութեան Ուսումն. Խորհուրդս փափաքելով մայրաքաղաքիս երկրորդ աստիճանի վարժարանց ուսումնական վիճակին ի մօտոյ տեղեակ լինիլ, հրաւէր կարգացաց էր վարժարանց Պատ. Տեսչութեանց և Թաղ. Խորհրդոյ, որպէս զի իրենց շրջանաւարտ աշակերտներն ներկայացնեն Խորհրդոյս, և իբր կողմանէ կարգեալ քննչաց միջոցաւ կատարելի մրցման քննութեան ենթարկուին, և միայնականեր և պատուոյ մրցանակի արժանացող աշակերտք ուղղակի Ուսումն. Խորհրդէս ընդունին իրենց մրցանակն կամ վկայական.

Խորհրդոյս այս հրաւէրին պատասխանած ըլլալով Պէշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանի ընթացաւարտ եօթն աշակերտք, Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան եօթն աշակերտուհիք, Պէշիկ-Տէրէի Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանէն չորս աշակերտք եւ Ակնայ Կամրկալ գիւղի շրջանաւարտ մէկ աշակերտ, մրցման քննութիւնն տեղի ունեցաւ իւրաքանչիւր կարգաց համար ուրոյն ուրոյն, զի այս երեք վարժարանց ուսմանց ծրագիրք առաւել կամ նուազ տարբերութիւն ունենալով, կարելի չէր, գէթ այս անգամ, համեմատութեան որոշ հիմ ունենալ.

Քննութեանց արդիւնքն հետեւեալն է՝

Ա. Ակնայ Կամրկալ գիւղի շրջանաւարտ Պ. Յարութիւն Հալաճեան իւր ստացած [illegible] յանձնոգակ տեսնուելով գովեստի արժանացաւ.

Բ. Պէշիկթաշէրէի Ս. Հռիփսիմեանց վարժարանի չորս աշակերտք առաջին ատիճանի նախակրթարանի ընթացքն միայն աւարտած լինելով, ըստ օրինի չէին կրնար մասնակցիլ մրցման, սակայն և այնպէս քննուեցան և նոքա, և ըստ կարի գոհացուցիչ գտնուելով՝ որոշուեցաւ ի քաջալերս որ երկրորդ աստիճանի նախակրթարանի ընթացքն եւս աւարտեն որպէս զի համեմատելի ներկայանան ի մրցումն.

Գ. Քննուեցան նաեւ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի սանուհիք կրօնի, հայ լեզուի դպրութեան, գաղղիերէնի, պատմութեան, աշխարհագրութեան, թուագիտութեան և այլ մի քանի առարկայից մէջ, և դասակարգուեցան հետեւեալ կերպիւ՝

	Լեզուի եւ դպրութեան—ուսմանց	
Օր.	Մարի Ոսկանեան	քաջ քաջ
»	Աղաւնի Յովհաննէսեան	լաւ քաջ
»	Սօֆի Զամբրեան	միջակ քաջ
»	Արշակուհի Ժամկոչեան	միջակ լաւ
»	Վիւլիկ Ցրենկեան	միջակ լաւ
»	Սրբուհի Պուպպաճեան	միջակ լաւ
»	Էլէոնոր Պալթազար	միջակ լաւ

Հետեւապէս պատուոյ մրցանակի արժանի տեսնուեցաւ Օր. Մարի Ոսկանեան, և քաջալաւ, և քաջ, և լաւ հանդիսացողները պիտի ստանան իրենց վկայականները.

Դ. Մաքրուհեան վարժարանի աշակերտք Տիկնանց ընկերութեան սանուհեաց ուսմանց առարկաներէն զատ ուսած էին թուրքերէն, գրաշէիւ, երկրաչափութիւն, տոմարակալութիւն եւ բնագիտութիւն. Իւրաքանչիւր լեզուի եւ ուսմանց մէջ առանձին քննութեամբ՝ արդիւնքն հետեւեալն է.

Լեզուի եւ դպրութեան—եւ ուսմանց		
Պ.	Կոպեռնիկ Կէվրէկեան	քաջալաւ քաջալաւ
«	Զգօն Խորասանճեան	» »
«	Արտաշէս Նէստուբեան	քաջ քաջ
«	Տիգրան Տէվլէթեան	քաջ լաւագոյն
«	Լեւոն Ալթունեան	լաւ լաւ
«	Աբմնակ Կարինեան	» »
«	Լեւոն Կարապետեան	» »

Հետեւաբար երկու քաջալաւ ստացող աշակերտք որք են՝ Կոպեռնիկ Կէվրէկեան և Զգօն Խորասանճեան մրցման պատուոյ մրցանակի կ'արժանանան և եօթն միասին առանձին առանձին պիտի ստանան իրենց վկայականներն խորհրդոյս կողմանէ վաւերացեալ.

Խորհուրդս յուսով է թէ յաջորդ տարեշրջանին երկրորդ աստիճանի վարժարանց ընթացաւարտք միեւնոյն ծրագրով ներկայանալով՝ չմնար ուրիշ տարբերութիւն բայց միայն անհատական կարողութիւն՝ որով յայտնագոյն եւս կ'ընծայի արդիւնք մրցման, և յայտնի՝ յառաջիկայ ծառայած կը լինի մեր այս նոր ձեռնարկն ալ.

Խորհուրդս գոհունակութիւն յայտնելով սոյն Պատ. Թաղ. խորհրդոյ, Հոգաբարձութեանց, Ցնծութեանց և ուսուցչաց որ իւր հրաւէրին պատասխանեցին, կը փութայ ծանուցանել թէ վերոյիշեալ աշակերտաց և աշակերտուհեաց մրցանակներն ու վկայականներն հանդիսաւորապէս պիտի բաշխուին իւրաքանչիւր դպրոցի պարգեւաբաշխութեան օրն.

Փոքրիկ իրողութիւն մը կը ծանուցուի մեզ, որ սակայն՝ քանզի ճշմարիտ՝ մեծ դաս մը կրնայ պարունակել.

Այս օրերս Բերայի Թաղական Խորհուրդը Թաղին երկսեռ վարժարանաց համար Ցնոսրգլըի հայ փայտավաճառէ մը փայտ կը գնէ 100 չէքի, սովորականէն աւելի ժան գնով. Ուրիշ հայ փայտավաճառ մը որ հեռատես էր ինք հայթայթել Բերայի վարժարանաց պէտք եղած փայտը, կանգած կը յայտնէ իւր հակառակորդին տրուած փայտին քանակութեան վրայ, եւ իւր թելադրմամբ Պատ. Թաղ. Խորհուրդն օրինաւորութեան ամեն պայմանաց մէջ վերստին կշռել տալով, կը գտնէ թէ իրր 100 չէքի գնուած փայտը 62 չէքիէն աւելի չէ. կը լսենք թէ յանցաւոր փայտավաճառն ի դատ պիտի քաշուի.

Ազգային շատ մը մտահարութեանց համար այս դէպք զգուշութեան օրինակ մը կրնայ լինել.

Բերայի Նարեկեան վարժարանին «մրցանակաւոր ատենախօսութեան և տարեկան մրցանակաբաշխութեան» կրկին հանդէսները տեղի պիտի ունենան վաղը, ուրբաթ, ի ժամ 7 և շաբաթ ի ժամ 2½, Նարեկեան վարժարանի սրահին մէջ.

Վենետկոյ Մխիթարեանց Գատը գիւղի վարժարանին տարեկան պարգեւաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի, 1 յուլիս, ի ժամ 7.

Կ. Պոլսոյ նախորդ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Արք. Եպիսկոպոս Վեհապետեանի յատուկ կոնդակաւ յանձնարարեալ, Յակոբեան Պաղասար էֆէնտիի ննջեցելոյց հոգւոյց ի հանդիստ տարեկան Ս. Պատարագ՝ Գերապատիւ Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան հանդերձեալ է մատուցանել յառաջիկայ կիրակի 1 յուլիս կղզոյս Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ.

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Ն. Տ. ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ Տ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

1890 յունիս 28

Գալաթա-Կղզի

ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ս. Եկեղեցւոյս Նորոգ՝ կառուցանելի կալուածոց համար, Խաչիւրդի ազգէսի ազնուական գործակատարութեամբ փափաքելով իրենց առ Եկեղեցին և. ամ. վարժարանս տուած ելբոյն մի հաւասարելոյ տալ, այս անգամ Աւագապարիս Տէր Սուքիաս Հոր միջոցաւ. նուիրեցին 30,000 հատ ադաչու Նոյնպէս մասնաւոր հայազգի եղբարքս ևս փոխարարութեան օրինական ծախուց 15 ադ. հարիւրը սեպհականաբար զեղեցիկ յանձն առած են.

Այս առթիւ Խորհուրդս պարտք կը համարի հեռաբեալ նուիրատուութիւնքն ևս յայտ առնել, որք եղած են անցեալ տարի Նոյնպէս Աւագապարիս. Տէր Սուքիաս Հոր ձեռամբ մեր եկեղեցասիրաց գանձատարեալ հաստատուն հաշուոյ համար.

Վսեմ. Եղբարք Ռ.Ռնեան 500 ղրուշ, Ազն. Տիկին Վ. Զրաեան և Ազն. Մագուսա Էֆենտի Հարենց 325, Տքթ. Յովսէփ Ալթունեան 108, Ազն. Պարսիկ Կիւլլենկեան 100, Յարութիւն Կիւմիւշիրեան 95, Յակոբ Աճառեան 80, Ազն. Տիկին Գաբանեանի յիշատակաւոր 20, Եղբայրք Մելքիսեան 20, Յակոբոս Նարիքիշեան 20, Նասիպ Աֆէմեան 20, Տիգրան Աճառեան 20, Մանուկ Գաղպեան 20։

Գումար 1329 ղրշ.

Խորհուրդս իւր խորին շնորհակալիքը կը յայտնէ նուիրատու բարեսէր ազգայնոց, մանաւանդ վերոյիշեալ բազմարդիւն Աւագերէց Տէր Հօր, որ ամէն առթիւ զօրավիգ հանդիսացած է Խորհրդոյս ջանից ի պայծառութիւն Ս. Եկեղեցւոյս և վարժարանաց։

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

ՆԱՍԻՊ ԳԱՍԱՊԱՆ ՊՕՂՈՍ ԷՖԹԻՐՅԵԱՆ

25 Յունիս 1890

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Հեռագրական և Թղթատարական վերատեսուչ Հասան Զլի էֆէնտիի.

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ

Վեհ. Սուլթանը տեղեկանալով որ մայրաքաղաքս գտնուող երեսունի չափ երկու սեռէ Մէջբէջիներ ճամբու ծախք հայթայթելու անկարող ըլլալով ատ մեռցած են, հրամայեց որ ձրիաբար ճիստէ փոխադրուին.

Կայսերական սոյն հրամանին համաձայն, այդ Մէջբէջիք երեկ Մէջբէջ ուղեւորեցան Մախսուսէի Շոբէ շոգենաւով. Կայս. հրամանաւ Մէջբէջի էմիրին մայրաքաղաքիս գործակատար Ահմէտ Ալթա էֆէնտի գանոնք տեղաւորեց շոգենաւին մէջ և հարկ եղածն ի գործ դրաւ, որպէս զի մինչեւ ի ճիստէ ամենայն հանգստութեամբ ճամբորդեն.

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհրդոյ սովորական նիստը տեղի ունեցաւ երեկ ընդ նախագահութեամբ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին.

Երնական նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա բոլորովին ապաքինած ըլլալով, ներկայ գտնուեցաւ սոյն նստին.

—Երեկ Նախարարաց Խորհրդոյ ի նիստ գումարած պահուն անդլիական դեսպանատան գործակատարը Բ. Դուռը գնաց. Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարը ժողովին ելլելով առանձին սենեակ մը քաշուեցան և անդ երկար խորհրդակցութիւն ունեցան անդլիական գործակատարին հետ.

ԴԱՄԱՍԿՈՍ-ՊԻՐԼԱՅԻՐԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Աբէյնէն ի Դամասկոս երկաթուղւոյն արտօնագիրը Պ. Բիլլէնի անցեալ նաւ մը, որ ատաղձ բեռցած էր, ընկղմեցաւ. Նաւահանգտի վերատեսչութեան շոգեմակոյկը օգնութեան փութալով, ազատեց մարդկային մէջ գտնուողները.

Ի Ղալաթիա Մոմխանէ ռուսաց վանքի պատուհանին փեղկերէն մին անցորդի մը վրայ ինկաւ եւ գլխուն վրայ ծանր վէրք մը բացաւ. Վիրաւորեալը թէեւ մօտակայ դեղարան մը տարուելով հարկ եղած դարմանները տրուեցան, սակայն կ'ըսուի թէ կեանքը վտանգի մէջ.

Ի Բերա բազմաթիւ տանց ապակիներն ու փեղկերը ջախջախուեցան. Բերայի թաղամէջի կառքերու երթեւեկութիւնը դադրեցաւ փոթորկին յառաջ բերած փոշիներուն պատճառաւ. Թէրէ-Պաշիի թաղապետական պարտիզին մէջ շատ մը ծառեր արմատախիլ եղան.

Շիւղ գնացող մաւնաւ մը Սեւ Ծովու բերանը գտնուած Բիւլավ Գայա անուն տեղը ցամաք խլնալով խորտակուեցաւ. Մաւնաւոյն մէջը գտնուողներն ազատեցան.

Պէշիքթաշի երկզուգաթի նաւակ մը, որ Պէյլերպէյ կ'երթար և մէջը բժիշկ մը կը գտնուէր, Պէյլերպէյի առջեւ ցամաք խլնալով խորտակուեցաւ. Ուղեւորն ու նաւավարը ազատեցան.

Պոլսոյ Սանճաքտար Խայրէտտին Թաղի մզկիթին բակին մէջ գտնուած խաչոր ծառ մը կոտրելով տան մը վրայ ինկաւ, սակայն մեծ մը չպատճառեց.

Պոլսոյ Մուրատ փաշա Թաղին մէջ տան և հինգ կանգուն բարձրութեամբ պատ մը փլչելով, մօտը գտնուած տունը փլատակաց ներքեւ մնաց. Տանը մէկ մասը միայն փլաւ. Մարդու կորուստ չպատահեցաւ.

Ի Թոփքաբու Թաքքէէճի Թաղը նոճի մը կոտրելով տան մը վրայ ինկաւ և բոլորովին փլցուց զայն. Բարեբաղդաբար տեղեալ տան վարիչեան առաջ ուրիշ տուն մը գնացած էին և այսպէս ազատեցան փլատակաց ներքեւ մնալու վտանգէն.

Սուլթան Ահմէտ մզկիթի մինարէները վնասուեցան.

Նոյն օրը կամուրջէն կղզիները մեկնող Շահէն շոգենաւը Մոտայի առջեւ Մաւնա մը տեսաւ որ պէտց վրայ կը տարուբերէր. Շոգենաւը մօտեցաւ այդ Մաւնային, սակայն տեսնելով որ մէջը մարդ չկայ, իւր ճամբան շարունակեց.

Ցէէնէրի առջեւ եւս հեշակաւոր Պեսայի առագաստաւոր մակոյկն յաջողած է ազատել երեք նաւակներ որք փոթորկի բռնուած էին.

Մախսուսէի 6 թիւ շոգենաւը կղզիներէն ի կամուրջ վերադարձած պահուն փոթորկի բռնուելով, հովանիները կտոր կտոր եղան և ուղեւորներէն չատեր ահուդողի մատնուելով, մարեցան. Շոգենաւն, որ ժամ 10½ին կամուրջ պիտի գտնուէր, հազիւ ժամ 12ին հասաւ.

Այս փոթորկի նախ արեւմտեան հարաւային հովով սկսաւ և քիչ յետոյ սկսաւ փչել արեւմտեան սաստիկ հով մը. Հովը՝ մէկ երկվայրկեանի մէջ քսան մէթր արագութեամբ կ'ընթանար. Փոթորիկը Սեւ Ծովու մէջ ո և է ազդեցութիւն ունեցած չէ.

ՈՃԻՐՔ, ԱՐԿԱԾՔ ԵՒ ԱՑԼՆ

Ոստիկանութեան կողմէ կատարուած քննութիւնք երեւան հանած են թէ ո՛վ էր Պզտիկեան հիւրանոցին մէջ անձնասպան եղող երիտասարդը.

Այս երիտասարդ հայ մըն էր Բամպուքճեան Օնիկ անուն և հայրը մետաքսի գործարանատէր է ի Պրուսա. Կ'ըսուի թէ չքաւորութեան պատճառաւ անձնասպան եղած է.

—Քիւչիւք Զէքմէճէի Սուեօլու գիւղախումբին էլան գիւղին մէջ նախընթաց օր ոմբիր մը գործուեցաւ.

Նոյն գիւղացի Մուհարրէմ, Շապան, Աչիր և Համիտ՝ սպաննեցին Ահմէտ անուն մարդ մը և Շաքիր անուն ուրիշ մարդ մըն ալ ծանրապէս վիրաւորեցին. Ոճրագործներէ Շապան և Համիտ նոյն օրը ձերբակալուեցան. իսկ Մուհարրէմ ու Աչիր եւս երկի առաւօտ ի Մաքրիքէյ այգիի մը մէջ ձերբակալուեցան.

—Երեկ ժամ ութին Աքսէրայի մօտ Սիւլիւքլիւ Զէշմէ թաղի Սոֆիա Սինան փողոցին մէջ փայտէշէն տունէ մը հրդեհ ծագելով, չորս տուներ այրեցան. Փայտաշէն տուն մը եւս փլցուեցաւ՝ հրդեհին ընթացքը կասեցնելու համար.

—Նախընթաց օր ի Գասրմ Փաշա տան մը պարտիզին ջրհորին մէջ 5-6 տարեկան աղայ մը ինկաւ. Տղուն մայրն սկսաւ օգնութիւն գոչել և չրջակայ սրճարանի մը սպասաւորը Բէյթրо անմիջապէս ջրհորն իջնելով, յաջողեցաւ ողջ առողջ ազատել տղան.

—Նախընթաց օր ժամ 7 ին կամուրջէն մեկնող Շիրքէթի 23 թիւ շոգենաւը Բումէլի Հիսարի առջեւէն անցած պահուն ծովեզերքին կապուած երկու մակոյկներու բաղխեցաւ. Մակոյկներէ մին խորտակուեցաւ, իսկ միւսը թեթեւացէս վնասուեցաւ.

—Եղեռնադատ ատեանը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտեց Միհրան անուն հայ մը, որ Բէյոլի դէտ Քեսիքի, Ահմէտ Բուշտի եւ Անասթասի դէմ զէնք քաշած էր վախցնելու համար.

—Երեքշաբթի օրն ի Ղալաթիա երկու յոյն նաւաստիք կռուի բռնուած էին գինետան մը առջեւ. Խարաւմպօ անուն մարդ մը միջամտել ուզեց, սակայն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ. Կռուարարքն փախան և վիրաւորեալը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ.

—Պէրոյէի լրագրաց մէջ կը կարդանք հետեւեալ ոճիրը. Բիլաս անուն մարդ մը շատ տարիներ Ամերիկա մնալէ յետոյ 700 ոսկւոյ չափ դրամ մը շահելով, Պէրոյէ կը վերադառնայ. Գիշեր մը մէկ քանի գողեր Բիլասի տունը կը մտնեն եւ կերթան սորա պառկած սենեակն ուր կը գտնուէր նաեւ իւր քոյրը. Գողերու տեսնելով աղջիկը կարթննայ, սակայն չարագործք զէն ի ձեռին սպառնալով լռութիւն կը պատուիրեն եւ այսպէս Բիլասի 700 ոսկին յափշտակելէ յետոյ կը փախչին. Աղջիկը անմիջապէս կարթնցնէ իւր եղբայրն, որ գողերուն ետեւէն կերթայ իր դրամն ետ առնելու համար, սակայն դրամը ետ չառնէլ զատ կեանքն ալ վրայ կուտայ, որովհետեւ գողերը վրան կը յարձակին եւ դաշոյնի հարուածներով կտոր կտոր կընեն զնա. Ոստիկանութիւնն յաջողած է ձերբակալել չարագործներն, որոցմէ մին արդէն խոստովանած է իր ոճիրը.

Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը կը քննէ ծրագիր մը, որով կերիտասարդ Սէրվիթ պէյ առաջարկած է Թրամվէյի գիծ մը հաստատել Յէդիքանուլուին.

—Թուրքիոյ այլ և այլ տեղերէ գոհացուցիչ տեղեկութիւնք կը տրուին այս տարուան ափիոնի արտադրութեան վրայ, որ կ'ըսուի թէ 5000 սնտուկի չափ կրնայ ըլլալ.

—Տքթ. Քորտոս, որ առողջապահական վարչութեան կողմէ Տիարպէքիր գըներացած էր, ծանուցած է թէ Ուրֆան, Պիրէճիկի, Սեւերեկի և Տիարպէքիրի շրջակայից առողջապահական վիճակը խստ գոհացուցիչ է և ո և է տարափոխիկ հիւանդութիւն գոյութիւն չունի.

—Սէյտնիկէն կը գրուի թէ Վուտինայի շրջակայ կառավարական անտառներէ մին բռնկած է և տակաւին կ'այրի. Ցարդ տեղեկութիւն տրուած չէ թէ մարդ՞ն է թէ ոչ և թէ ո՛րչափ վնաս պատճառած է.

—Ոչ-Ամ օգապարիկն, ուր բաղմաթիւ անոր ճարտար տէրն՝ Պ. Սրէլդէրենի, Սէլանիկի կազի գործարանին տնօրէն Պ. Ժէռար և գաման մը, անցեալ կիրակի օր վերելք մը ըներ է ի Սէլանիկ, ի ներկայութեան Սէլանիկի գրեթէ բոլոր ժողովրդեան. Օդը գեղեցիկ էր, հով չկար բնաւ, և օդապարիկն իրիկուան ժամ 7ին մեկնելով, ժամը 11ին քաղաքէն քիչ մը հեռու գետին իջեր է, ինչպէս արդէն կանխաւ գուշակած էր Պ. Սրէլդէրենի.

—Լիգաֆի նախարարութեան հաստատից տնօրէն Իսմայիլ Հագգը պէյի պաշտօն յանձնուած է Զէշմէ երթալով, իւր նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմել, քննելու համար տեղւոյն ժողովրդեան միջեւ ծագած հողային խնդիրը. Իսմայիլ Հագգը պէյ պաշտօն ունի նաեւ տեղւոյն երկրագործական և այլ վիճակաց վրայ տեղեկութիւններ առնուլ և վարժարաններ հաստատելու համար պէտք եղածն ի գործ դնել.

—Վեհ. Սուլթանը տեղեկանալով որ Մաքսային վերատեսչութեան քննիչ պաշտօնեայ Մէկէմէտ ճէմալ պէյ ժամանակէ մը ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ, հրամայած է որ գնդապետ Տքթ. Նայիմ պէյ դարմանէ զնա. Ն. Վեհապատութիւն միւսմանյն յատուկ պաշտօնէի մը միջոցաւ դրամական պարգեւ մը ղրկեց Մէկէմէտ ճէմալ պէյի.

—Ճէմիլ պէյ անուն մարդ մը Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան դիմելով, մենաշնորհ խնդրած է որոշեալ վարձքով մը մաքրել մայրաքաղաքիս ու շրջակայից տանց ծխնելոյզներն, ուրկից յաճախ հրդեհներ կը պատահին.

—Ճէպէլը Պէրէքէթ (Ատանա) գաւառի Խասսա գաւառակի Զինճիրլի գիւղին մէջ հնութիւնք գտնուած են, որք են սև քարէ շինուած սափոր և այլ արձաններ. Այս արձաններ անկարելի ըլլալով ամբողջովին բերել, յատուկ գործիքներով կը տորներու պիտի բաժնուին՝ յետոյ մրցուելու պայմանաւ և այնպէս պիտի բերուին կայս. թանգարանը. Կ'ըսուի թէ այդ արձաններ չորս հազար տարուան հնութիւններ են.

—Ի Գուբրէչ հրատարակեալ Աբեր-Ֆէրբի լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքն, որ արգիլուած էր, արտօնուեցաւ.

ՍԿԻՒՏԱՐԻ ԲՈՐՈՏՆԵՐԸ

Յառաջիկայ շաբաթ օր, յունիս 30|12 յուլիս, կէս օրէն երեք ժամ յետոյ, Վեհ. Սուլթանին բժշկապետ Մավրոյէնի փաշայի հովանաւորութեան ներքեւ ճաշնական և գործնական մեծ նուագահանդէս մը պիտի տրուի Թէփէ-Պաշիի Թատրոնական Թատրոնին մէջ, ի նպաստ Սկիւտարի բորոտներուն. Նուագահանդէսին պիտի մասնակցին Պ. Պ. Ս. և Ռ. տը Քոնցքի և օրիորդ Օ. տը Սմիրնոֆ, աջակցութեամբ Օրիորդ Էմէրալտա Զէրվանդէզի, Սպանիոյ և Բորդուկալի արքունեաց նշանաւոր քնարահարին. Մտից տումն է մէկ օսմ. ոսկի.

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Օսմ. կայսերական Պանքային Ղալաթիոյ և Պոլսոյ զբասնեակները դաց պիտի մնան ուրբաթ օր, 11 յուլիս.

Կ. Պոլիս, 9 յուլիս 1890

Տիեզերահռչակ Ալէքսանդր Տիւմայի ընտրելագոյն գործերէն 4 հատորէ և 1200 երեսէ բաղկացեալ «Թագուհէն Մանեակ» անուն գիրքն, որ սակից առալ 48 ղրշ. ի կը ծախուէր, այս անգամ բաւական թախանձանօք առժամանակեայ 12 ղրշ. անհաւասարի ամանութեամբ կը վաճառի Աշճեան գրատունը Սիրճան փողոց թիւ 3.

Գաւառներէն փափաքողները պէտք է վերոյիշեալ հասցէին 17 ղրշ. ի դրոշմաթուղթ ղրկեն.

548 3—3

ԱԶԴ

ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանիս ամավերջի ընդհանուր հարցքննութիւնք կ'սկսին յառաջիկայ ուրբաթ օր, 29 յունիս, և կը տեւեն մինչեւ շաբաթի, 4 յուլիս.

Քննութիւնք կ'սկսին առաւօտեան ժամ 1ին եւ կը վերջանան երեկոյեան ժամ 9ին՝ երկու ժամ դադար լինելով ի կիսաւուր.

Մեծարգոյ ծնողք եւ ուսումնասէր ազգայինք կը հրաւիրուին նշեալ դասնուել քննութեանց ի քաջալերութիւն ուսանող մանկտւոյն.

27 յունիս 1890 Հինգապիր-Տնօրէն

ի Գում-Գապու Տ. Մ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 28 Յունիս

ԸՆԹԱՑԵՍ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

3 ամիս	Լանդայի վրայ (Պանքայի)	109 5/8
3 »	» » (վճարելի)	109
3 »	Բարիկի » (պանքայի)	23 5
3 »	» » (վճարելի)	23 12 1/2

Օսմանեան Գրնսօլիտ

Երէկ երեկոյ գց. (Մէջց. Ս. Սէրի		19 31
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	19 26 1/2
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտեան բացուելուս	»	19 16
Այս օրին	»	—

ԲԱՆԿԱԳՐԱՅԻ ՑԱՆԿԻ

Երէկ երեկոյ		[illegible]
Այս առաւօտ		57 30
Այս օր		57 15

ԸՆԹԱՑԵՍ ԱՐԺԵԹԼԹԻՆ

Խոխանութիւն	Ա. Սէրի	39 1/2
»	Բ. »	23 9/16
»	Գ. »	19 20

ԲԱՆԿՆԵՏՈՒՄԻ

Օսմանեան ժնեւրալ	Անգլ. Լ.	4 37
Գրէքի ժնեւրալ	Օսմ. »	9 28
Հանք աղ Գօնա	» »	7 8
Ասիոյ Շանժ էվլէրօր	» »	4 25
Թղամուէյ	» »	505
Բուլգէրի երկաթուղի	Ֆր.	74 1/4
Բասմանիանցի Լաֆէրմի	Գ. կ.	142

ԸՆԹԱՑԵՍ ԳՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանգնոց	»	87 29
Անգլիական ոսկի	»	110 20
Մարք (գերմանական ոսկի)	»	108
Իմպերիալ	»	90 20
Ֆրիմէրց	»	51 20
Բուլգի Թղթադրամ	»	7
» արծաթ	»	80 20
Մէճ. արծաթ. (մարք)	»	108 3
Վէնցնոց	»	103 20
Շիլինգնոց	»	103 15
Մէճիտիէ	»	100
Թասքիսէ	»	13 10

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 9 Յուլիս, ժամ 3 վայր. 35 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	91 7 1/2
» » 4 1/2 %	106 82 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտ Սէրի Դ.	18 17 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	76
» Բեմիի բաժնեթուղթ	262 50
Պանք Օթոման	571
Դրեսդի Լիոնէ	741 25
Իտալական Ռանթ 5 %	93
Էճիպտական 5 %	468
Բրնոյթեան Թիւրք (1890)	409 37 1/2
Եգիպտական մնացեալ	481 87 1/2
Պանք տը Բարի	815
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	455
Սուէզի ջրանցք	2316 25
Պղտիկական արտաքին	74 5/8
Ռիո Թինտօ	565
Մէնտիտոս	695
Զէք Լիսբոյի վրայ	25 26 1/2
Լոնտոն, 9 Յուլիս, ժամ 6 վայր. — երեկոյ	
Անգլ. քոնսոլիտ	96 5/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 13/16
» » » Ա.	39 1/2
» » » Բ.	23 9/16
» » » Գ.	18
Փոխանակութիւն 1877	102
Պանք Օթոման	12 1/2
Եգիպտական մնացեալ (իւնիֆիտ)	94 13/16
» առանձ. (բրիֆիչէմէ)	100 3/8
Ցարյա Սանիէ	85 1/2
Ցօմանիալ (փոխառ. Բոչիտ)	100 1/2
Էճիպտական 5 %	90
Մոնտէալ »	74
Ռուսական 1889	96 1/2
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 26 1/2
Վիէննա, 9 Յուլիս, ժամ — վայր. —	
Օսմանեան երկաթուղի	36 10
» Ռեմիի բաժնեթուղթ	119 1/4
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	117 25
Պէրլին, 9 Յուլիս, ժամ — վայր. —	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 37 1/2
Բուլգ Թղթադրամ	235 50
Օսմանեան երկաթուղի	79 50
Օսմանեան քոնսոլիտ Սէրի Դ.	18 20

Այսօր՝ մինչեւ լրագրոյս տպագրութեան ժամը՝ Հեռագիր չստացանք.

ԱՆԴՈ՞ՒՆԴ ԹԷ ՑԻՄԱՐԱՆՈՅ

Քառորդ ժամ տուէր տուէն մինչեւ ծով,
Կէս գիշերն անցած, յանկարծ զարթնելով,
Նայեցաւ գիւրև. մանկունք ցրտացած,
Կէս նօթի, աւա՜ղ, ըզմիմեանք փարած,
Այն ինչ քնոյ գրկաց մէջ հանգչած էին։
Նըստ և ոտքոյն մայրն ալ, թալկագին,
Այն ինչ էր ննջած ի ներկ խռովայոյզ,
Զի գիտաց վերայ ի վիշտ խորասոյզ,
Ճակատուն վերայ նկարեալ նշմարուէր
Վըշտութեան մութ և ահեղ ըստուեր։
Նայեցաւ այդ մարդն իւր շիջուտ աչօք
Ամենուն վերայ. ապա իրրև զոք
Ոյր աղիք ճմլեն ճանկեր երկաթի,
Կամ գլխոյն հալած կապար կաթկըթի,
Մահատիպ թարուել զգեցաւ իւր ճակատ,
Եւ հուսկ մի հայեաց տալով խանդակաթ
Իւր հէք ընտանեաց որ մնային անոք,
Դուրս ելաւ տուէն ահապարանոք.
Երթար չուտաքայլ, երթար դէպուղիղ,
Մահու խորհրդովք լցուած իւր ուղիղ.
Չէր նայեր յերկին, չէր նայեր ի վեր.
Բաց աստի, ամպովք երկին էր աքօղուեր։
Թէ չէր իսկ այնպէս, պիտի տեսնէր նա
Լոյս աստեղաց մէջ մէն մի քար դժենեայ
Պատրաստ անկանել յիւր գլուխս թշուառ.
Չնչել դպութիւն մ'արդէն ոգեվար։
Երթար, խո՛ւլ երգոց և ծիծաղներուն
Զոր մի քանի տանց մէջ լըսէր հեռուն։
Ի՜նչ, ե՜րգ, խի՜նդ, ծիծա՜ղ. սոքա թը-
ւէին
Նենգն և անէծքներ և ողբ դիւային։

Ատէր ըզմարդիկ և ժըպիտն ատէր
Զոր մարդկան չրթանց վերայ նըկատէր։
Դիմած էր մարդկան, կարծեցեալ եղարց։
Դոյզն ինչ փրկէր զինքն անդունդէն ան-
դարձ։
Ի՞նչ ըրած էին նըմա այն մարդիկ
Որոց օգնած էր, երբ էր երջանիկ։
Հազիւ թէ ըզնա ճանաչած էին։
Եւ զի թշուառ էր և յոյժ, յոյժ դըժ-
բախտ,
Զի կեանքն եղած էր իւրեան դըժնէ պատ,
Քանզի ճանաչէր մարդկան բընութիւն,
Եւ այլ եւս խոնջ էր յայս դառն կըռ-
ուոյն,
Զի իւր նըմանիք նըմա թըւէին
Դժխեմ, ոխերիմ և գազանային։
Զի ինքն ամեն օր մահու մեռանէր,
Տեսնելով զիւրոց նըսիկ անընբէր,
Զի այս ամենուն չէր տեսներ վախճան,
Հուսկ որոշած էր ննջել յաւիտեան . . . .
Եւ ահա երթար, երթար նա փութով
Ցաւերժից անդորր որոնել ի ծով,
Հերքըն ցիր ու ցան, դէմքը թալկագին,
Հազիւ թէ ագած ողորմ ցնցոտին։—
Մըթան մէջ հրացանք ի չոինդ, ի չողուն
Փայլեցան յանկարծ, և ձեռքեր թաքուն
Ամբակնդ կալան զեղկերին վըհան։
Իւր չրջանն ընէր պահակին ջոկատ,
Որ տեսնելով զայրն անդէպ այն ժամուն
մըտել ի պահակատուն։
[illegible] ելեցաւ և բարձաւ քրքիջ,
Բրքիջ որպէս չիք բնաւ ահաբեկիչ,
Քրքիջ ահռելի և մահասարսուռ,
Որ զսիրտ մեր ծակէ զինչ նետ սայրասուր։
Տեսնելով զմարդիկ որ չը թողուին
Զինքն անհետ լինել ի խորս անդունդին,
Ուր յուսար գտնել դարման իւր վիշտց,
Հիքին մէջ ահեղ բան մ'էր պատահած։

Ցաղրդ օրն, յաչխարհ երբ փոզիզէր
տիւ,
Մի եւս յաւելած էր յիմարաց թիւ։

ԵՈՍԷՓ ՎԱՆԱՆԹՆԵՍԵՀ

ԳԱՀԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՊԻԼԷՃԻԿ, 13 յունիս

Պիլեճիկ է մի ընդարձակ լեռնադաշտ Պրուսայու կուսակալութեան ներքեւ, ուր կը մշակուին ամեն տեսակ բոյսեր, մանաւանդ թթենի և ափիոն, երեւելի ի հնումն և խանձարուրք Օսմանեան պետութեան։ Սանձաքս կոչի այժմ շնորհիւ և հրամանաւ Օգոստափառ կայսեր, էրթողրուլ՝ յանուն նախաւոր Օսմանեանց, որոյ դամբանն և յիշատակք սփռեալ են ի գիւղօրէս գաւառին. հին ժամանակները՝ Բիւզանդացոց Յուստինիանոս կայսեր օրերը՝ Պիլեճիկ Պելլկոմա անուն տակ՝ ասպարէզ եղած էր չերամատածութեան որոյ ներմուծումն ազգիւր եղաւ մեծ հարըստութեան, այնպէս որ թթենւոյ մշակութեամբ նոյն ժամանակեայ դրամազուրկ Բիւզանդեան գանձն՝ կարող եղաւ պետութեան ծախսերը և ահագին շինուածները յաւարտ ածել (Պոլսոյ Ջրոյ Պէնտերը և Ս. Սոփիա եկեղեցին)։ Նոյն իսկ նորածին Օսմանեան պետութիւնը գրաւելով զգաւառս՝ ի ձեռաց Բիւզանդացոց՝ անուանած էր զայն Պիլեճիկ այսինքն իբր ապարանքաձեւ խոնարհութեան խլամ արքունեաց՝ ուստի թուի լինել ազաւազումն անուանդ Պիլեճիկ։

Մեր հայ գաղթականութեան տեսակետով ալ՝ Պիլեճիկ երեւելի եղած է եփրատի եզերքէն Ա. Պարսկաստանէն եկած Հայերով որոց թիւը այժմ տասը հազարի կը հասնի թէ քաղաքիս մէջ և թէ իր տասնեակ հայ գիւղերով. բացի այդ գաւառս եղած է մերազնեայ ամիրայից և հելլենացի արտածիկ վաճառականաց հարըստութեան ազբիւր, շնորհիւ տրոց չերամի և ափիոնի զորս օսմանեան պետութիւնն մէկ դար առաջ նախ քան զկազմաւորութիւն «Մալկէի» յանձնած էր անոնց։

Յիսուն տարի առաջ, գաւառիս չերամ-մետաքսի արտաբերութիւնը այնչափ ճոխ էր որ տասը հազար հակի (պալա) կը հասնէր այսինքն միլիոն հարիւր հազար հոխայի և վեց միլիոն հոխա չերամի խոզակի մանուած. ուստի դիւրին է ըմբռնել թէ, Տիւզեաններու, Ալլահվէրտիներու, Ճէլալիներու, Թօմազօ Բալկի և Ադեֆանովիչ անուններն անմահ յիշատակ թողած են գաւառիս մէջ որոնք կը յիշուին մինչեւ ցարդ. ըսածներուս կենդանի ապացոյց է Իբէքխանն այսօր, որ մետաքսի առուտուրի կեդրոնն է ատա. այս խանը միագրաեան կալուած է Տիւզեան ընտանեաց և որ մօտերս անցած է Ալլահվէրտիեան գերդաստանին. ատ փայլած է նաեւ հանգուցեալ աշխարհածանօթ Աղաթոն Գրիգոր էֆէնտի, որ ինչպէս յայտնի է, Օսմանեան պետութեան առաջին քրիստոնեայ նախարար եղաւ. յիշեալ էֆէնտին երկրագործութեան և չերամատածութեան տիրելի ունէր, այս պատճառաւ առաջին եղաւ որ Պիլեճիկի մէջ մտցուց եւրոպական մանարանի (ֆիլաթիւր) սիստէմը, ըստ որում չենել տուած է ատ ի հաշիւ ճէզայիրլիեանի, մի ընդարձակ չերամանոց մետաքսատուն որ այժմ երեք հարիւր ոսկի եկամուտ վարձք կը բերէ և տէրութեան անցած է։

Վերոյիշեալ տասը հազար հակ մետաքսը դժբաղդ ներմուծութեամբ չերամահունտի հիւանդութեանց, այսօր հինգ հարիւրի իջած է, բայց Բաթէօրեան դրութեան շնորհիւ այն հիւանդութիւնները զսկասելու վրայ են. մեր Օգոստափառ Սուլթան Համիտ կայսեր առ Էրթողրուլ գաւառս ցոյց տուած հայրենասիրական խնամոց միջոց է՝ առաքումն ատտ շերամատած բրօֆիէսէօրին, Մեծ. Գ. Էֆ. Թորգոմեանի, որ է միանգամայնվեր ատեսուչ չերամարոյժ վարժարանին Պրուսայու։

Մեծաւ ուրախութեամբ կը զեկուցանեմ որ յիշեալ բրօֆիէսէօրը թուականէս քանի մը օր յառաջ մեզ այցելութիւն տուաւ. շերամահունտերը և խոզակները քննելու պաշտօնեի՝ որոնք Բասթէօրեան դրութեամբ պատրաստուած էին ատտ։ Տիւզանը Ումումիկի տեղւոյս վարչապետ՝ Էտիով էֆէնտիի յայտարարութեամբ անբողջ ժողովուրդը ներկայ գտնուեցաւ յարգելի բրօֆիէսէօրին դասախօսութեանց (գոնֆէրանս) որոնք մեծ տպաւորութիւն ըրին շերամատած շրջաններու մէջ. սոյն գոնֆէրանսները կրկնուելով ի Քիւպլի և ի Պիլէճիկ հայրենասիրական հանդիսի մը գոյն առին՝ մանաւանդ որ ընդհանուր ժողովրդեան բարեկեցութեան միջոցները կ'ակնարկէին, իսկ թրթակիդ իրր շերամատած-միքրօկրաֆ՝ այն դասերէն մեծ օգուտ քաղելուս արդարութեան կրկին պարտք կը համարիմ յանուն ժողովրդեան արձագանգ կանգնել կանխիկ երախտապարտ զգացմանց։

Շերամատածութեան վերաբերեալ տեղեկութիւնները արդէն ընթերցողաց ծանօթ են. յարգելի բրօֆիէսէօրը չեչտեց այն կետերու վրայ որ կը վերաբերէին շերամահունտի հիւանդութեանց և շերամատածութեան նախահոգ դարմաններուն մասնաւորապէս երեք տեսակ շերամի հիւանդութիւնները մատնանիշ ըրաւ այսինքն բերբրին (քարատապան), Ֆլաշերի (պսորէական), միւսկարտին (քիրեճէչնէմ) զորոնք մի առ մի նկարագրեց եւ միքրոսքոբի գործիքը բացատրեց, որոյ շնորհիւ հիւանդութեանց պատճառները քննելու համար. իսկ Բասթէօր առաջին անգամ շերամահունտի վերածեց զայն, որով Բասթէօրեան դրութիւնը կարող եղաւ խոթարեալ մընիկները (էրբիէ-ուէ-լ) վտարել և հիւանդութեանց առջեւը առնել։ Բ. Ե.

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊԱՅ ՏՕՆՆ

Ց'ԻԶՄԻՐ

ԻԶՄԻՐ, 25 Յուլիս

Ամսոյս 21ին քաղաքիս Ս. Մեսրոպեան վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ վայելուչ չքով տեղի ունեցաւ Սրբոյն Մեսրոպայ տարեդարձի հանդէսն՝ յետ աւարտման եկեղեցւոյ։ Երկու սեռէ հոծ բազմութիւն մը գրաւած էր հանդիսավայրը, որու ճակատը կը զարդարէին Սըրբոց Թարգմանչացն՝ մերոց Սահակայ եւ Մեսրոպայ դպրեղարդ պատկերներն։ Հանդէսն սկսաւ Թարգմանչաց յիշատակին նուիրեալ ճառով մը, որու յաջորդեցին երկտեղ աշակերտաց կողմէ արտասանեալ ոտանաւորներ, զորս հանդիսականք ողջունեցին բուռն ծափահարութեամբք։ Ամենէ եւաք տեսարանի՝ վրայ երեւցան եօթն փոքրիկ աղջիկներ, որք բաւական յաջողութեամբ մանկական փոքրիկ պաւէշտ մը ներկայացուցին ի մեծ գոհունակութիւն հանդիսականաց։ Արժ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան հանդէսը փակեց իմաստալից ատենախօսութեամբ մը, յորում եռանդուն շեշտերով պանծացուց Մեսրոպայ յիշատակը, յորդորեց ներկայ ժողովուրդն սիրել Հայ լեզուն, մանաւանդ գրաբարն, և ամեն ջանք ի գործ դնել նորա ծաւալման համար, և խօսքն աւարտեց՝ օրհնելով զներկայս և մաղթելով վարժարանաց համար յաջող եւ երջանիկ ապագայ։

Բայց ինչ որ աւելի մեծ և անջնջելի տպաւորութիւն թողուց Հայ ժողովրդեան սրտին մէջ, վարժարանաց տարեկան հանդէսն էր, որ կատարուեցաւ ամսոյս 24ին, կիրակի, յետ կիսաւուր ժամը 3ին։ Ժողովուրդը, որ անհամբեր նոյն օրուան կ'ըսպասէր, արդէն որոշեալ ժամէն առաջ խումբ խումբ կը դիմէր հանդիսավայրն, որ այս անգամ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ կանխաւ ձեռք առած կարգադրութեանց համեմատ պատրաստուած էր Մեսրոպ. վարժարանի մեծ պարտիզին մէջ։ Հանդիսականաց դէմ առ դէմ կը բարձրանար շարժական կոկիկ թատերաբեմ մը, որ համակ ծածկուած էր թանկագին գորգերով և մրտենեաց դալար ճիւղերով. իսկ ճակատի վրայ՝ դահնեայ չքեղ պսակի մը մէջ կը շողար Վեհ. Սուլթանի իւղաներկ պատկերն, որու աջ ու ձախ կողմերը խրոխտաբար կը ծածանէին օսմանեան դրօշակները։ Հանդիսին կը նախագահէր Արժ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան՝ շրջապատեալ քահանայից դասէն։ Դեռ ժամը 3 չկայ, և արդէն հանդիսավայրն ամբողջովին գրաւուած է երկսեռ բազմութենէ մը, որ հակառակ օդին հեղձուցիչ տաքութեան, շրջակայ գիւղերէն և քաղքին հեռաւոր վայրերէն իսկ կը դիմէր հոն՝ իւր կրթասէր զգացմանց յագուրդ և գոհացում տալու համար։ Հետաքրքիր դիտող մը, թատերաբեմի բարձունքէն ակնարկ մը նետելով այդ յոգնախուռն բազմութեան վրայ, չպիտի կրնար զսպել իւր զարմանք և հիացում, նկատելով՝ որ տարիներէ ի վեր առաջին անգամն էր որ Իզմիրի ամբողջ Հայութիւնը ի մի վայր համախմբուած տեսնուէր։ Եւ այդ բազմութիւն, որ քաղքին քարափը ծեծող կոհակաց նման կ'եռար ու կը ծփար, այդ հանդիսական օրուան մէջ լիովին վայելեց իւր ակնկալութեանց արգասիքը։ Տասն և մէկ շրջանաւարտք, որոց շորսը Հռիփս. սանուհիներէն, բեմի վրայ կանգնուն՝ խորհրդաւոր լռութեան մէջ կը պատրաստուին իրենց վկայագրերն ստանալ, մինչդեռ յարգոյ տեսուչն՝ տարեկան տեղեկագիրը կը կարդար։ Բաժանման այդ հանդիսաւոր պահուն՝ տխրութիւնը դրոշմուած է նոցա դէմքին վրայ. աչքերը տամկացած են երախտագիտական արտասուքով և սրտերը վեր ի վայր կը յուզուին անցելոյն յիշատակաց և ներկային ուրախութեան ներքեւ։ Եւ ահա շրջանաւարտ սանուհիներէն մին յուզեալ ձայնիւ կը կարդայ իւր հրաժեշտի ողջոյնն ուղղեալ առ ազգն՝ որ իւր մանկանց կըրթութեան համար առատօրէն կը նուիրէ իւր դրամներն։ առ Պատ. Ուսումն. Խորհուրդն որ վարժարանաց զարգացման համար իւր ջանքերը չզլանար, և առ յարգոյ տեսուչն և դասատուս, որք հայ մանկուոյն մտաւոր և բարոյական զարգացման հեղինակներն են։ Այս ճառին կը պատասխանէ երիցագոյն աշակերտներէն մին, ողջերթ մաղթելով իւր ընկերաց եւ ընկերուհեաց և յորդորելով իւր դասակցաց՝ նոցա բարի օրինակին հետեւելու։ Կարգը կուգայ վարժարանաց տնօրէնին։ Պ. Միրաքեանց սրտաշարժ շեշտերով հակիրճ բաղդատութիւն մը կ'ընէ դպրոցի եւ աշխարհի կենաց մէջ, եւ կը վերջացնէ խօսքն՝ յայտնելով որ անհատի մը ճշմարիտ վկայագիրը՝ իւր բարի և ազգօգուտ գործերն են։ Ապա կ'սկսի վկայագրոց բաշխումը։ Շրջանաւարտք տեսչին և դասատուաց ձեռքերը կը սեղմեն հեկեկանօք, մինչդեռ նուագածուաց խումբն իւր եռանդալից նուագներով իսկ չէ կարող նոցա ճակտին փարատել տխրութեան մռայլն, որով ցվերջ հանդիսին համակեալ կը մնան շրջանաւարտք։ Սոյն արարողութենէն վերջ Մեսրոպեան սանուրէն մին կը կարդայ տակերէն լեզուաւ ճառ մը վասն կենաց Օգոստափառ Սուլթանին։

Վարագոյրը կը բացուի եւ ահա՝ տեսարանի վրայ կ'երեւին խումբ մը օրիորդներ, որոց մէկ մասը պարզասէր եւ միւսը ծայրայեղաբար նորասէր։ Սոցա մէջ չահագրգիռ վիճաբանութիւն մը կը ծագի ծոպոյէ մասին. թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնուին եւ վերջապէս ընդհանուր համաձայնութիւն մը կը գոյանայ՝ պարզասէր լինելու և պճնասիրութեան համար վատնուելիք գումարն՝ հայ աղքատի օրիորդաց կրթութեան նուիրելու, երբ Անանա, գաւառացի անմեղ աղջիկն, իւր հայրենի բնիկ զգեստներով տեսարան կը ներկայանայ։ Անհնարին է գրչով նկարագրել այս պահուն ժողովրդի զգացածը, օրը ծափահարութեամբ կը թնդայ, հիացման աղաղակք կը բարձրանան և հեռուն գըտնուող հանդիսականք, լաւ եւս տեսնելու և լսելու եռանդով վառեալ, զիրար կը մղեն և հանդիսավայրը փոթորկայոյզ ծովու մը կերպարանք կ'ըստանայ։ Ուր ուրեմն հանդարտութիւնը կը վերահաստատուի և Անանա իւր գաւառի բարբառով կը նկարագրէ իւր երկրի աղջկանց խղճալի վիճակն, որք տգիտութեան թանձրամած խաւարի մէջ կը հալին ու կը մաշին, եւ Իզմիրի հայ աղջկանց գթութիւնը կը հայցէ նոցա վիճակին վրայ։ Այս վերջինք կը քաջալերեն՝ զինք և վայրագորը կ'ինչէ Աննայի խնդութեան և օրհնութեան աղաղակներուն մէջ։ Բայց ժողովուրդը դուրսը կը գոռայ. «Հեղինակն ի տես»։ Ձայներն իրար կը խառնուին և վարագոյրը բացուելով՝ հայերէն լեզուի դասատու Պ. Ա. Տիվրիկեան հանդիսականաց կը ներկայանայ՝ շնորհակալութիւն յայտնելով նոցա գնահատումէն։

Ճշմարտութիւնը պարտք կը դնէ մեզ վրայ խոստովանիլ՝ թէ սոյն կտորին ամենէ աւելի փայլ տուողն էր Օր. Մելեկուհի Մկրտիչեան, որ Աննայի դերը սքանչելի կերպիւ կատարեց։

Երկրորդ ներկայացումն էր Տէրոյ կամ Մեծ մարտը (հեղինակութիւն Մ. Մամուրեանի) զոր Մեսրոպ. սանունք ներկայացուցին մեծ ճարտարութեամբ յանախակի ծափահարուելով բազմութենէն։

Հուսկ յետոյ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ Ատենապետ Մեծ. Գ. Ց. Բարգեան բեմը ելլելով՝ յայտնեց ժողովրդեան, թէ ազգայինք ոմանք գնչաստելով երկսեռ վարժարանաց տեսուչ Գ. Ց. Միրաքեանցի վարժարանաց յառաջադիմութեան համար տարած խնամքն, իրենց մէջ միացած եւ իրեն ոսկի ժամացոյց մը նուիրած են ի նշան իրենց գոհունակութեան. ուստի հրաւիրեց զինք եւ մատոյց նմա նոյն նուէրը։ Պ. Միրաքեանց ժամացոյցն առնելով յուզեալ ձայնիւ շնորհակալութիւնը յայտնեց նուիրատու ազգայնոց՝ իրեն համար եղած այս պատուոյն համար։

Արդէն օրը կը տարածէր և նուագածուաց խումբը իւր զուարթ ելեւէջներով ողջերթ կը մաղթէր ժողովրդեան որ կ'սկսէր հեռանալ ցրուիլ իւր տան տանելով նոյն օրուան քաղցր յիշատակը։

Այս տողերը վերջացնելէ առաջ պարտք կը համարինք ի դիմաց ազգայնոց մեր շնորհակալիքը յայտնել Մեծ. Նուէրեան Ստեփան էֆէնտիի, որ ազգասիրաբար հոգ տարաւ հանդիսին չքեղութիւնը աւելցնելու համար՝ նուագածուաց խումբն հրաւիրել, ինչպէս նաեւ Մեծ. Զամպաքճեան Միհրան էֆէնտիի, որ հաճեցաւ թատերաբեմը պատեալ համար հարկ եղած թանկագին գորգերն ինքնաբերաբար ընծեռել։

ՍԱՀԱԿ—ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

(Շար. երէկէ ետ-ուն և վերջ)

Կը մնայ մեզ այժմ «երկարատեւ ուսումնասիրութեան» մը համապատասխանող հեղինակութեան դրոշմ մը դանել Արժ. Խորէն վարդապետի սոյն կարեւոր աշխատութեան մէջ։ Աւելորդ չէ՞ սակայն սկզբնատիպ բան մը պահանջել մի այնպիսի երկասիրութենէ՝ որ հին ընդարձ մը Խաբէմանէն և այդ ընդարձին լուսաբանելու նպատակաւ այլոց ուսումնասիրութեամբ ձեռք բերուած ծանօթութեանց մեծագոյն մասին բառ առ բառ ընդօրինակումներն կը բաղկանայ։ Սակայն Խորէն վարդապետի անձնական ուսումնասիրութեանց խելամտելու համար կարեւոր է աչքի առջեւ ունենալ իւր ընդարձակ Աւասքանը՝ յորում ընդհանրապէս հետեւելով Բ. Պատկանեանի կարծեաց՝ հմտութեամբ կը խօսի ազգային տանուտիրական կենաց և կարգաւորութեանց մասին, և յորում թէպէտ խառնակ՝ բայց անթերի մատենագիտութեամբ յառաջ կը բերէ նաեւ բանասիրաց քննական տեսութիւններն զիսրենացւոյ, առանց սակայն բան մը հերքելու, և աւանդական համոզմանց քիչ մ'աւելի կենդանի գոյներ տալով դիւրին և անաչխատ ճանապարհ մ'ընտրած է՝ այն է՝ իրը ի յառաջադունէ մտածութեամբ ներբողել զծերունի պատմահայրն մեր։ Բայց թողլով Արժ. Երկասիրողին հիացողական տեսութիւններն, լսենք իրմէ Խորենացւոյն նկատմամբ յառաջ բերած ինչ ինչ կարծիքներն ու ենթադրութիւններն։

Մեր պատմահօր ծննդավայրի մասին իսօսելով՝ Արժ. Խորէն վարդապետ կը հաստատէ թէ Խորենացի ո՛չ թէ Խորնի այլ Խորօնք (Խորէնք) գիւղի մէջ ծնած է, ապա թէ ո՛չ, կ'ըսէ, «Նորանից յառաջ պիտի դար Խորենցի ձեւը»։ Դիտողութիւնը ճիշդ է, թէպէտ եւ հակառակ իւր բսածին՝ չէ գտուցացած դործածելէ Խորենցի ձեւը (Առաջ. Կ Է)։ Յետոյ ծննդեան ու մահուան թուականներու վրայ կը խօսի, և կ'ընդունի այն կարծիք թէ Մ. Խորենացի 370 թուականին ծնած և 490ին կնքած պիտի լինի իւր կեանքը, այսինքն 120 տարիներ ապրած։ Պէտք է գիտնալ որ պատմահօր այս երկայնակեցութեան պարագային Թովմա Արծրունւոյ եւս խօսքին վրայ հիմնուած է միայն, «Սահակս այս այն Սահակ է, որոյ հրամանաւ գրեաց մեծ վարդապետն Մովսէս... զգիրս պատմութեան... զոյ ժամանակ կենացն տեւեալ ձգեալ ամս հարիւր քսան...» և ազգային բանասէրքը ցարդ զոյ դերանուան յարաբերեալ իմացած են զՄովսէս։ սակայն Խորէն վարդապետ առանց իրիք պատճառի զՍ-հակ յարաբերեալ նկատելով՝ այդ բարբաստ երկայնակեցութիւնն կը հնորհէ Սահակայ։ այդպէս իմանալով Արժ. Խորէն վարդապետ ինքնին պիտի հարկէր տարբեր թուական մը ցոյց տալ կամ ենթադրել Խորենացւոյ համար, բայց նա այդ երկայնակեցութիւնն Սահակայ ընծայելէ յետոյ կը դառնայ Խորենացւոյ եւս կ'ընծայէ մի և նոյն կենաց թիւն ըսելով։ «Հարիւր տասնուհինգ նա ժամանակից վկայ էր ինն թագաւորներու» ևն։ (Առաջ. ԿԳ)։ Չենք կարծեր թէ ունեցած լինի մի այլ հնագոյն վկայութիւն, յոր կարենայ յենուլ։ չէ ըսած նաեւ թէ Արծրունւոյն խօսքին մէջ զոյ դերանունը ուղած է զոյ կարդալ, վասնզի թերեւս այն ատեն միայն կարելի էր թէ՛ Մովսիսի և թէ Սահակայ հայր հասկնալ միեւնոյն բանն։

Բայց՝ ըստ ամենայն հաւանականութեան՝ առաւելագոյն է Մովսիսի համար այդ ծայրայիր թիւը, վասն զի եթէ 370 թուականին ծնաւ Մ. Խորենացի՝ ինչպէս կ'ընդունի Խորէն վարդապետ, և եթէ Եվսեսիոս ժողովէն վերջ այսինքն 431 թուականէն յետոյ ճամբայ ելաւ նա երթալ յԱղեքսանդրիա յուսումն պանծալի լեզուին, ըսել է թէ 60-62 (!) տարեկան էր յայնժամ. բայց Խորէն վարդապետ մոռնալով այդ ենթադրական հաշուոյն հետեւանքը՝ գրած է այլուր թէ «Մովսէս Խորենացի յԱղեքսանդրիա ուսման ուղարկված ժամանակ չատ երիտասարդ էր» (Առաջ. ԻԴ.)։ Աւելին կայ, եթէ Խորենացի դեռ գրիչ կը շարժէր 480 թուականին (Առաջ. ԻԶ.) մանրթ է ընդունիլ թէ 110 տարեկան հասակին մէջ հանդարտ ձերունին կը մատենագրէր այնքան կորովով և աշխուժիւ։

Եթէ Թովմայի նշանակած այդ դարաւոր թիւն Խորենացւոյն ընծայել հաւանական չէ, ինչպէս տեսանք նորա կեանքի պարագաներ աչքի առջեւ ունենալով, կարելի՞ է միթէ Սահակայ վերագրել զայն, ինչպէս կ'առաջարկէ Խորէն վարդապետ։ Տեսնենք. «460 թուին, կ'ըսէ Արժ. Երկասիրողն իւր առաջաբանին մէջ (ԻԶ.) Սահակ Բագրատունի առաջարկեց Խորենացու գրել Հայկական պատմութիւնը»։ Այս թուականին՝ յայտ է թէ՝ Սահակ Բագրատունի դեռ երիտասարդ էր՝ ինչպէս կը վկայէ նոյն ինքն Խորենացի, և եթէ «գիտենք որ Սահակը մեռաւ 483 թուին», ձրիաբար ուրեմն հարիւրքսանամեայ կեանք մը կ'ուզուի տալ Սահակ Բագրատունւոյն առանց ինչ ընդ բանս ածելոյ։

Արժ. Երկասիրողն Մովսիսի կենաց ծանօթ պարագաներու վրայ վայլուն ոճով խօսելէ յետոյ, մասնաւորապէս կարեւոր աշխատակցութեան մը բաժին կը հանէ նմա «Ս. Գրքի թարգմանութեանն յունական եօթանասնից բնագրից» (Առաջ. Լ.) և ի վկայութիւն իւր ըսածին կը նշանակէ «Կորեան պատմ. երես 12.» ուր Կորէան Մովսէս մարքրէէ վրայ կը խօսի և ո՛չ թէ Մովսէս Խորենացու։ Զմոռնանք ըսելու որ Արժ. թարգմանիչն իւր երկասիրութեան 738 ծանօթութեան մէջ իրաւամբ «Թագուհի թարգմանութեանց» կոչուած Աստուածաշունչ գրոց Հայերէն թարգմանութիւնն Աշխչատի ժողովոյն մէջ 434ին վերջնականապէս ընդունուած կը համարի. եթէ ա՛նպէս է (և ընդ այդ չկ'երկրայիլ) հաւանակա՞ն է ուրեմն զիսրենացի աշխատակից նկատել այն թարգմանութեան զոր վերոյհն յօրինեցին առաջին թարգմանիչք, և զոր Սահակ և Մեսրոպ՝ ըստ բանի մեր պատմահօր՝ «ի բաղում մասանց թերացեալ» համարելով՝ ուղարկեցին զինքն յԱղեքսանդրիա, ուսանելու համար չ'գիտեմ ո՞րպիսի արուեստ մը ուր իբր թէ անդէտ մընացած էին վեհագոյն վարդապետքն և առաջին թարգմանիչք։

Դալով Խորենացւոյ պատմութեան աղբիւրներուն՝ որ գիտնականաց ուշադրութիւնը դրաւող կարեւորագոյն խնդիրն է՝ մանաւանդ Մարիբաս Կատինայի գրուածոյն, Խորէն վարդապետ բաւական կը համարի Խորենացւոյ վկայութեան վրայ յենուլ այլաբելով զայն ըստ կամս, և խնդրոյն լուծումն տալու համար սա ենթադրութեանց կը դիմէ ըսելով։ «Այս խնդրի վերաբերութեամբ պարսկան էրզրումիանցիներ՝ որ է որ Վաղարշակի ժամանակ կար համանուն Նինուէ քաղաք մը իբրեւ Ասորիների մայրաքաղաք՝ պարսիկների (պարթեւներու?) դերիշխանութեան տակ։ Այլ և Մար Աբաս Կատինա ո՛չ թէ Նինուէ այլ Բահլ կամ Բակտրա քաղաքը գնաց, որ տեղ իշխում էր Արշակ, ուստի Արշակ ո՛չ թէ նոյն ժամանակի Նինուէի դիւանները բանայ տուեց Մար Աբասայ առաջ, այլ Բակտրիայի մատենադարաններն, որոնք յառաջագոյն հին Նինուէի մէջ էին և յետոյ անցել էին Մարերի և Պարսիկների ձեռքը»։ (Առաջ. Խթ)։ Այս կամայական ենթադրութիւնն իբր պարսկան էրզրումիան յառաջ բերելով՝ Արժ. Թարգմանիչն խնդրոյն վրայ լոյս չարձակելէ զատ՝ նորանոր առարկութեանց եւս առիթ կուտայ.—ո՞վ պիտի հաստատէ թէ կար առ Վաղարշակաւ նոր Նինուէ քաղաք մը տարբեր ի հնոյն. և եթէ պահ մը ընդունինք զայն՝ հետեւելով ո՛չ թէ Խորենացւոյն այլ իւր թարգմանչին, ի՞նչ հարկ կը մնայ ըսելու թէ Մարիբաս «ո՛չ թէ Նինուէ այլ Բակտրա քաղաքը գնաց՝ ուր դեռ չչեռոմ էր Արշակ»։ Թարգմանիչն է՞ր ուրեմն Խորենացւոյն «Արշակ՝ սպանեալ զԱնտիոքոս թագաւոր ի Նինուէ» խօսքն Լամբրոնեան ձեռագրին հետեւելով (Ծան. 41) թարգմանած է «Արշակ Անտիոքոսին սպանելուց յետոյ Բաֆաարոմ է Նինուէի մէջ.», Նինուէ ըսելով՝ Բակտրա քաղաքն արգեօք կ'ուզէ իմանալ Արժ. Թարգմանիչն։ Թողունք զայս. ի՞նչ պատմական ապացոյց կայ թէ հին Նինուէի մատենադարանք Մարերի և Պարսիկների ձեռք անցնելէ յետոյ՝ փոխադրուեցան ի Բակտրիա։

Այս է ահա Արժ. Երկասիրողին տեսութիւնն զՄարիբասեան պատմութենէ, իսկ մնացեալ աղբիւրներու մասին՝ յորոց օգտած է Խորենացին՝ լոկ յիշատակութեամբ կը բաւականանայ։ Պատմահօր միւս դործոց վրայ խօսելով՝ Խորէն վարդապետ կը յիշատակէ մեր ազգային մատենադրութեան մէջ յայլ և այլ ժամանակս Խորենացւոյ անուամբ ի վեր երեւցած պարսկերէն պարկերի Ս. Աստուածաշնչի, վարդապետական, Թուղթ Սահակայ Աշխարհացոյց առ Խորենացի և այլն անվաւեր գրուածներն, և առանց քննադատութեան կ'ընծայէ զանոնք Խորենացւոյն, իսկ պատմութեան Զորորդ Դրէ դայութիւնն կը մերժէ հակառակ կարծեաց Մ. Էմինի, կարծելով՝ յորոյ կարդի մոռցած է յիշել սակայն զՀայր Ղ. Ալիշան։

Արժանապատիւ Երկասիրողն պատմահօր հմտութեան՝ ազնիւ բնաւորութեան եւ այլ բարեմասնութեանց արժանաւոր հարկն ընծայելէ եւ զնա իբրեւ անկեղծ պարսկերէր և ճշմարտասէր փնտռտող հռչակելէ յետոյ՝ անկեղծօրէն կը յայտարարէ ըսելով. «Եթէ Խորենացի երբեմն խաբվում է, բայց չէ կամենում խաբել երբէք» (Առաջ. ԿԷ)։ Բայց անդամ մ'ալ հարկ կը համարինք կրկնել՝ թէ Խորէն վարդապետ չէ նըշանակած յայտնապէս ո՛ր են այն կէտերն՝ յորս Խորենացին հայրենասիրական եւ այլ նկատումներով հին դարերու սովորական եղած տկարութեամբը զդածեալ կ'երեւի մեզ։

Այսոքիկ են ահա, վսեմափայլ տէր, իմ անձնական քննութեանս արդիւնքն ու դիտողութիւնքս դերկասիրութիւնէ Արժ. Խորէն վարդապետի։ Իմ քննութիւնս ուսարտէլ յետոյ՝ սա տպաւորութեան տակ կը փակէի իւր դերքն. «Արժ. Խորէն վարդապետ ազգային մատենադրութեան զարգացման նպաստող դեղեցիկ ձեռնարկութիւն մ'ըրած է, ոյր համար պէտք է խնդալցել ի սրտէ եւ համարել զնա արժանի խրախուսանաց։ Սակայն պէտք է ըսել անայառապէս թէ այդ «երկար տարիներու աշխատութիւնն» չէ յաջողած կատարել հաւատարիմ թարգմանչէ եւ հմուտ ու հետաքրքիր բանասիրէ մը պահանջուածին համեմատ»։

Ընդունեցէք, վսեմափայլ Տէր, խորին մեծարանաց հաւատիքն։

Աղօթարար
ԵՂԻՇԷ Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Պարտիզակ, 12 մայիս, 1890

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՐԱՆ

Տոքթ. Պ. Ռ. Մաքբրիտ ու Պ. Ա. Քոսթանդիտիի բժշկական դարմանարանին մէջ, ի Ռեբա թէփէ Պաշը թաղապետական պարտիզին դէմ թիւ 43, ամեն օր կէսօրեն յետոյ եւրոպական ժամ 3ին մինչեւ 6, Տոքթ. Պ. Ռ. Մաքբրի, Պ. Ա. Քոսթանդինիսի, Պ. Ժ. Գարաբանսօթի, Պ. Ս. Սիմամաթեան, Պ. Ն. Սալապանտա, Պ. Ի. Քոմիսարլը և Պ. Ժ. Խատէմեանը կը դարմանեն ամեն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ, կանանց հիւանդութիւններ և աչքի, ականջի, քթի կոկորդի մարթի ու ծննդական գործարանաց հիւանդութիւններ ինչպէս նաեւ վիրաբուժական գործողութիւններ եւս կը կատարեն։ Շաբաթը երկու անգամ, այսինքն երեքշաբթի ու ուրբաթ օրերը, հրաւիրաբար կը դարմանեն իրենց ներկայացող հիւանդներն և միւս օրերը խիստ «ժամն» վարձքով մը։ Վերոգրեալ բժիշկներն շաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի ու շաբաթ օրերը, խնդրոյն ներկայ պիտի գտնուին խորհրդակցութեամբ դարմանելու համար դժուար ու արտաքոյ կարգի հիւանդութիւններ։ Այդ օրերու մէջ ուրիշ հիւանդներ եւս պիտի դարմանուին։

Այս դարմանատան ուրիշ դուռ մ'ալ որ կը բացուի Մեծ Փողոց Ֆրանսական դեսպանատան հանդէպ Ղորանտօ անել փողոցին մէջ թիւ 8։

Տոքթ. Պ. Գ. Մաքբրի եւ Պ. Ա. Քոսթանդինիսի երկնց յատնաթղթերը մանաւորապէս պիտի ընդունին առաւօտեան եւրոպական ժամ 8ին մինչեւ 12։ 201 4—13

ԱԶԴ

6, 16 և 24 բունթօ Միւհէնտիսեան դրերն, որք կայսՊէրաթով արտօնեալ են և մէկ քանի տարիներէ ի վեր ձուլիչ Գրիգոր աղա Ռափայէլեանի ձուլարանին մէջ, ի Պոլիս Պաղը Ալի Ճատտէսի թիւ 52, կը պատրաստուէին և կը վաճառուէին, յետ այսորիկ ի Պոլիս Օտուն Քաբու Տամատեան խան Տամատեան Ստեփան էֆէնտիի ձուլարանին մէջ պատրաստելով պիտի վաճառուին։

Պէրաթի տերը կը ծանուցանէ թէ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻԾ ԵՒՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՑԹ 1888 ՏԱՐԻՈՑ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԲԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՑԹ 1888 ՏԱՐԻՈՑ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած փոխանին 17,000,000 *Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։*

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գումիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ Վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց*

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Կիրիա ֆիրգասընա կէօնտէրիլմէք վէ թարիխի գարարտա հէման վէ քեամիլէն թէոիմ խուլմէք վէ մէվզուը օլտուղը չուվալարը ճէսիտա վէ գալքն գանավաչատան օլմադ իւզրէ միւպայեայ օլունճադ սէօրթ պին չուվալ տագիզին պէհէր գիյէսի գիրդ սէքիզ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հաղիրանքն եիրմի սէքիզինճի բէնչէմնիզիհ կիւնիւ եիւզտէ պէշ օլսամադ իւզրէ գաթիէն իհալէսի իճբարդիլընճադը ճիհէթլէ իթասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 հաղիրան 1890 — 262
Նո. 52 — 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մինտէր եունը գրէէի ճէսիտա ալթը պին, պէհէր գիյէսի ճէսիտաի իբի զուրուշ օթուզ սէքիզ փարա։

Դիզիլճիդ ադաճընտան սաթարա թըփասը ատէտ օն պին, պէհէրի օն պիր պուչուգ փարա։

Մէնկէնէ մուգավասը ատէտ պին, պէհէրի իւչ պուչուգ փարա։

Գօզալը նէֆէրաթ բիւսիրիւլիւ ատէտ գրդգ պին, պէհէրի եիրմի պէշ տօգսան փարա։

Գասա քէնտիրինտէն եէրլի իմալի իբ, գիյէսի ճէսիտա ալթը պին, պէհէր գէյէի ճէսիտի 5 պուչուգ զուրուշ։

Նիզամիյէ էյպիսէ վէ Սարաճխանէ անպարլարը իլէ Իզմիտ ֆապրիգայի Հիւմայունը իչուն միւնադասատա օլան պալէսատ մուրագդամ պէշ դաքէմ էշխանքն թէմմուզքն իբիենճի կիւնիւ գարարը գաթիլէրի վիրիլուպ իւչիւնճիւ կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլաթը գապալ օլունճադընտան իթասընա թալիպ օլանլարքն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 հաղիրան 1890 — 258
Նո. 48 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մերքէզի սալթանաթը Սէնկիյէտ պուլունան հայվանաթը միրիյէ իչիւն միւպայեա օլունճադ սամանքն իթասընա թալիպ օլանլարքն վէ շէրայիթինի անլամադ իսթէյէնլէրին թարիխի իլանտէն իթիպարէն պիր հաֆթայա դասար մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 հաղիրան 1890 — 259
Նո. 49 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ասաքիրի Շահանէ մուսայէնաթը իչիւն միւպայեա օլունճադը էվվէլճէ իլան գրբընան գըսմքն պէհէր գիյէսի սէօրթ զուրուշ օն եէսի բարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հաղիրանը բուսմինն եիրմի սէքիզինճի բէնչէմնիզիհ կիւնիւ գաթիէն իհալէսի իճբարդիլընճադընտան իթայա թալիպ օլանլարքն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տայիրէսինէ թաֆսիլաթընտա մալիմաթ ալմալարը իլան օլունուր։

25 հաղիրան 1890 — 260
Նո. 50 — 3—3

ԿՈՒՏՈՆ ԿԻԻՅՕՆ հեղուկ մը զոր Բարիզի եօթն մեծ հիւանդանոցներու, ինչպես եւ Պրուսէլի, Վիէննայի, Լիսպոնի և այլն մէջ փորձած են ընդդէմ հարբուխի, պրոնշիթի, շնչարգելութեան, մրմրի հիւանդութեանց, որքիւնի եւն։

ԿՈՒՏՈՆՈՆ ԿԻԻՅՕ իր բաղադրութեամբը ունի վիշի ջրին յատկութիւններն, եւս աւելի կազդուրիչ ըլլալով։ Ուստի եւ նշանաւոր դարման մըն է ընդդէմ ստամոքսի հիւանդութեանց։

Ինչպես յայտնի է, խայծդանին կ'ելլին ամէնէն ազդու հականէխական դեղերը. այս պատճառաւ է որ «Կուտոն Կիւյո» համանարակի եւ տաքերու ատեն զգուշական և առողջապահիկ ըմպելիք մըն է որ կը զուգնիւ եւ կը մաքրէ արիւնը։

«Այս պատրաստութիւնը յուսամ թէ քիչ ատենէն ընդունուի տիեզերական կերպով։ Բրոշ. Պարէն, բժ՛շկ Լեն Լուսի հիւանդանոցին։»

Միմիայն ի Բարիզ, ժագով փողոց, թիւ 19 կը պատրաստուի ճշմարիտ ԿՈՒՏՈՆՈՆ ԿԻԻՅՕՆ։

LE SANG C'EST LA VIE!!

RÉGÉNÉRATION DU SANG
PAR LE

ROB LECHAUX

AUX JUS D'HERBES

DÉPURATIF INCOMPARABLE

Sucs Végétaux concentrés de **CRESSON** et de **SALSEPAREILLE ROUGE, IODURE DE POTASSIUM** recristallisé

Le ROB LECHAUX donne la Force, la Santé, la Vie!

La plupart des maladies qui nous affligent ont **pour cause la faiblesse** ou l'altération du sang. C'est dans le sang que tous nos organes puisent les éléments nécessaires à leur nutrition. Le **ROB LECHAUX** répare les désordres de ce fluide nourricier, lui rend sa composition normale, le purifie, le rafraîchit, le fortifie, le **régénère** et par là assure la santé à ceux qui l'emploient.

« ... *Votre* **Rob Lechaux** *est excellent, car mon enfant est parfaitement guéri. Je vous autorise à publier ma lettre et mon nom.*
« Docteur LAROCHE, à Piégut-Pluvier (Dordogne). »

« ... *La reconnaissance me fait un devoir de vous rappeler que sans votre* **Rob Lechaux** *je ne serais probablement plus de ce monde.*
« L'Abbé LAFAYE, curé d'Eyburie (Corrèze). »

« ... *C'est à votre excellent* **Rob Lechaux** *que je dois la guérison de ma femme, malade depuis 7 ans, d'un grand épuisement qu'aucun médicament n'avait diminué.* « J. JOURDAN, Brig. de Gendarmerie, à Brigueuil (Ch^te) »

« ... *Votre* **Rob Lechaux**, *que j'ordonne souvent, produit de si bons résultats, que je veux en faire prendre à mon fils. Veuillez, etc.*
« Dr A. MOTHE, à Monfort-du-Gers. »

Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur à toutes les Expositions

CONTREFAÇONS! Le succès rapide du **ROB LECHAUX** a fait naître de nombreuses contrefaçons toujours inertes et souvent dangereuses, que des spéculateurs audacieux offrent à la place du Véritable **ROB LECHAUX.**

L'Inventeur ne garantit que les flacons portant le ***Timbre bleu*** *de l'* ***Union des Fabricants*** *et la signature authentique de :* Lechaux

ENVOI GRATIS *sur demande affranchie d'une très curieuse et intéressante Brochure* (50e édition), sur la **Régénération du Sang** par le **ROB LECHAUX.**

Brochures en Langue Française, en Langue Turque et en Langue Grecque

BORDEAUX : MARIO LECHAUX, Ph^en-Ch^te, 164, rue Sainte-Catherine, BORDEAUX

Même Maison : **POMMADE ANTI-DARTREUSE LECHAUX**
Pour la Guérison externe de toutes les ***MALADIES de la PEAU***

Կը ծախուի. ի Կ. Պոլիս Տ. Բիւշիւկեան եղբարց քով, Էմին Էօնիւ թիւ 77, Տ. Գասպարեան Պահչէ Գարու թիւ 13, Տ. Ժ. Վանտիցիանօս և ընկ. Սուլթան Համամ թիւն 14, ի Բերա Տ. Թէօտորիտէս, Մեծ փողոց թիւ 244, Տ. Տիւսաբ, Գաղղիական դեղարան, Մեծ փողոց թիւ 412, Տէլա-Սուտա դեղարանը Մեծ փողոց թիւ 169, և Ղալաթիա Տ. Ա. Թիթօս, Մեծ փողոց թիւ 18, Տ. Տէլաթօլա Ժաք Դէ զա-վաճառ Եիւքսէք Գալորբրիմ թիւ 68 և դեղադրական մթերանոց։ 64

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔԻՆ ԵՒ ՊԵԽԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴՈՅՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. Կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Հետզհետէ բոյս ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Բնական և փայլուն գոյն կուտայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմաձաւա չէ.

ՆԵՐԿ ԶԷ ԶԷ ԱՅՍ

Փափաքեալ ապրանքն ընդհանրապես յառաջ կուգայ 10—15 օր յետոյ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մոմատանդութիւններ ունին, կանայք որ կամ տուած են և մեծ յոգնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորսնցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐԹԱՅԱԿԱՆ ՎԻՊՏՈՐԱՆ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉԸ կոչուած է,

ՄԵԾ ԴԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաբանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղն է ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ, Մթերանոց անգլիական, Վ. Յովսեփ թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 106

ՁԵՐՄԱԿ ԱԿՌԱՅՆԵՐ

Առողջապահութիւն Բերնի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ ‖ EAU DE BOTOT

Կը պահպանէ ակռայները, կը սպնդէ ընդերքը, կը զովացնէ բերանը.

ՓՆՏՌԵԼ ԲՈՒՆ ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17, Ռիւ տը լա Բէյ, ԲԱՐԻԶ.
Ասկից առաջ՝ 229, Սէնդ-Օնօրէ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԲՈԼՈՐ ՀՈՏԱՎԱՃԱՌՈՑ ԲՈՎ.

Հարցնել նաև Պոթոյի Վինեկրը ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ, Նրբութեամբ և բոյրով դեղաջուր.
64 Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 354, Մեծ փողոց Բերայի

EMULSION SCOTT

(ՍԿՈՏԻ ՕՀԱԲԲԿ)

ՄՈԲԻՒ ՁԿԱՆ ՅՈՒՏ ԻԳ

Իբ-ֆոսֆիդ որ շուտ և սոսկալի

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՌՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին համի ախորժահամ է

Մոբիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, իբրոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճաղատութիւնը

Բժիշկներն ընդունուած է, ախորժահամ հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԱՐ ԵՒ ՀԻՐԶԼ 107

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ —Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապես բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնաստութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վատնման կորուստ, եւ առնական ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային եւ արտի հիւանդութիւնները, լեզուի եւ երիկամնց հիւանդութիւններն, արեան չրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապաւորը. կը կասեցուցնէ կենսական ոյժերու ոչ է կորուստ որ յառաջ եկած է ոչ եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ ասոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմրցկան եւ ծիրաւոր է. Մեկնաբանութեան զգացումներն եւ ախանիրքը կ'անհետանան ճշմարտապէս հրաշալի արագութեամբ մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՒԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հլութ եւ ուղեղային գործունութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական էլեկտրական տարրը, ֆոսֆորը, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գործունութիւնն է Առնական կորովը կը կենդանացնէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մտքին եւ մարմնոյն եւ մարդկանց եւ առողջութիւն մը, այնպէս որ կարելի է բոլոր պատասխանութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Ախորժահամ է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն ի դուսայ ուղղին, ջղային գրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գարնանացաւ առաջին օրէն իսկ, ջղային գրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յառաջմամբ եւ կորուստներ եւ բարդութեան զգացմամբ մը որ վարժութիւնն հիւանդը չատուց ի վեր կ... էր։ Մարդոյութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Ադեաց պաշտօնը կանոնաւորապես կը կատարուի։ Քունը կը լրնի հանգարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'սկսի լենալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը չողուն կը լինին, մարմիր պայծառ եւ առողջ գոյն մը կ'ստանան։

Զգուշացիք սուտ նմանութիւններէն։ Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ... մեն շիշերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան գրասենը կը կնքեն ու բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England գրան փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բաղմաթիւ վատնաւոր եւ ինաակար կեղծիք։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ ներկայացուցչին քով,
Մ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒՆԱՆ
Մթերանոց անգլիական, Վ. Յովսեփ, պահանջային քով, կայսրան Թարմաբէյից, 95 եւ 97։
106

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանգա եղբարց
Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Փոխան տարուան յաջողութիւն Յոտալիա, Յամերիկա, ի Հնդկաստան, Յունաստան և Եգիպտոս —Շքադրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Պէլպուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատէլֆիոյ, 1873ի Վիէննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱ առողջապահական տոմներն ծանօթ պիտդրքն է։—Շատ բժիշկներ կը յանձնարարեն իրը զգուշական դարմանական ճաշակային երկիրներու տեղերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիքը, բոլոր ծանօթ պիտդրքներէն և ամէնէն գերազանց, կ'ստանուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժարար։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութ, գինի, նէյթի ջուր և խոհուելի հետ.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԳԱՆ, ինչպես և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշարարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղն է ՊՈՆՈՄԻ և ՐԻՔԷՐԻԱ 107

ՅՈՎՀ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԸՆԿ.

45, Պէօյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա, 45

Գ. Ցէլ, Օմ. Մէչմէտ Ռաֆ-փաշայի վէրէ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ

ՊԱՏԻ, ԳՐՊԱՆԻ, ՈՍԿԻՔ, ԱՐԾԱԹԻ ԵՒ ՆԻՐԵԼԷ

ԳՈՀԱՐԵՂԷՆԻ

ԱՊԱՐԱՆՋԱՆՆԵՐ, ՊՈՌՈՇՆԵՐ, ՕՂԵՐ ՄԱՏՆԻՆԵՐ, ՄԵՏԱՑԵՈՆՆԵՐ, ԳԱՒԱԶԱՆԻ ԳԼՈՒԽՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ

Այս բոլոր ապրանքները բերուած են Եւրոպիոյ լաւագոյն գործարաններէն եւ իրենց ճաշակի, քրթթը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համբաւատարար հանճարդինն որով է վաճառ հանուած են։

ՓՈՔՐԱԳՐԱՆԱԿ ԵՒ ՄԵԾԱԳԻՆԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

Վաճառատունը յանձն կ'առնու ամէն տեսակ նորոգութիւններ, ժամացոյցի և գոհարեղինաց յանձնարարութիւններ։

Կարի դիւրինդիր կը նորոգուին չէնոմէ ճարպարդ ժամագործ Զենոբ Մերջեանի։ 202

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տոքթոր Աբերի Ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն որ անխաւան բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դասնհամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ Ջիղիքային խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճաճանչաւոր վայրերու Ջերմամ, կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, օրուն օդատակարութիւնն և ազաքնին ստոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ գիտութեամբն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անընշմարելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն, որոց սանուանները տրուած է։ Ջերմն և սարսուռ, թաքուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մանդային տենդեր և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մէնոդրան ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաճանչաւոր վայրերէ բուրեալ մահաբեր նիւթերով, կամ բաց տրանդաներէ և աչանիներու ծակտիներէն ելած թունաւոր կասկերով զոր մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այերի ջերմ ու տենդից դեղը կը ընկէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կասկերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպ դարձուցիչն ստուգապէս անփոխարդ և անվնաս է և օգուտ ստոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա և Պոլսոյ։ 203

Արտաքնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ